

2
0
1
5

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALȚA
CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

PRO LEGE NR. 1-2/2015

PRO LEGE

1-2

ROMÂNIA
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA
CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
Secția de resurse umane și documentare

PRO LEGE

1-2/2015

În conformitate cu art. 64 alin. (2) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, în soluțiile dispuse procurorul este independent, în condițiile prevăzute de lege.

Opiniile exprimate de autori nu reprezintă punctul de vedere oficial al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și nu au caracter obligatoriu pentru magistrații Ministerului Public.

PRO LEGE NR. 1-2/2015

CUPRINS

ANALIZE, STUDII, COMENTARII

*

1. DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

		Pag.
Constantin Sima	Pluralitatea de infracțiuni	11
Codruț Olaru	Mijloace legislative actuale pentru combaterea traficului și consumului ilicit de droguri	29
Aurelian Constantin Mihăilă	Punct de vedere asupra respectării, de către autoritățile judiciare, a dreptului la consultare a dosarului în cursul procesului penal	38
Radu Bodea	Considerații generale privitoare la infracțiunile care aduc atingere domiciliului și vieții private	44
***	Minutele Deciziilor Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție (aprilie 2014 – iunie 2015)	55
2. VARIA		
Liviu Popescu	Propuneri în vederea completării Proiectului privind revizuirea Constituției României. Autoritatea judecătorească	68

Daniela Brița	Proiectul de lege al comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției	73
Bodea Radu	Conținutul noțiunii de „victimologie”. Istorie și actualitate	89
Aurelian Constantin Mihăilă	Natura juridică a unor drepturi bănești cuvenite judecătorilor și procurorilor în baza legii ce le reglementează statutul	95

PRO LAW NO. 1-2/2015

CONTENTS

ANALYSIS, STUDIES, COMMENTS

*

**1. CRIMINAL LAW AND
CRIMINAL PROCEDURAL LAW**

		Page
Constantin Sima	Plurality of offenses	11
Codruț Olaru	Current legislative means of fight against illicit trafficking and consumption of drugs	29
Aurelian Constantin Mihăilă	Viewpoint over the observation of the right for the judicial authorities to consult the case file during the criminal trial	38
Radu Bodea	General considerations on offenses that are detrimental to residence and private life	44
***	The minutes of the Decisions delivered by the Panel of the High Court of Cassation and Justice with a view to riddling out legal issues in criminal matters (April 2014 – June 2015)	55
2. VARIA		
Liviu Popescu	Proposals aiming at supplementing the Draft for the revision of the Constitution of Romania. The judicial authority	68

Daniela Brița	Draft of law issued by the joint commission of the Chamber of Deputies and the Senate for the elaboration of the legislative proposal for the revision of the Constitution	73
Bodea Radu	The contents of the notion of “victimology”. History and present-day perspective	89
Aurelian Constantin Mihăilă	The judicial nature of money rights owed to judges and prosecutors by virtue of the law regulating their status	95

PRO LOI NO. 1-2/2015

SOMMAIRE

ANALYSES, ETUDES, COMMENTAIRES

*

1. DROIT PENAL ET PROCESSUEL PENAL

		Page
Constantin Sima	La pluralité d'infractions	11
Codruț Olaru	Moyens législatifs actuels pour combattre le trafic et la consommation illicite de drogues ...	29
Aurelian Constantin Mihăilă	Point de vue sur le respect par les autorités judiciaires du droit de consulter le dossier au cours du procès pénal	38
Radu Bodea	Considérations générales sur les infractions qui portent atteinte au domicile et à la vie privée	44
***	Les minutes des Décisions du complet pour résoudre des questions de droit en matière pénale de la Haute Cour de Cassation et de Justice (avril 2014 – juin 2015)	55
2. VARIA		
Liviu Popescu	Propositions afin de compléter le Projet sur la révision de la Constitution de la Roumanie. L'autorité judiciaire	68

Daniela Brița	Projet de loi de la commission commune de la Chambre des Députés et du Sénat pour l'élaboration de la proposition législative pour la révision de la Constitution	73
Bodea Radu	Le contenu de la notion de «victimologie». Histoire et actualité	89
Aurelian Constantin Mihăilă	La nature juridique des certains droits monétaires dus aux juges et aux procureurs en vertu de la loi qui règle leur statut	95

COLEGIUL DE REDACȚIE

LIVIU POPESCU,
procuror șef al Biroului de documentare
Secția de resurse umane și documentare,
coordonator,

LIVIU DRĂGĂNESCU,
Procuror
Secția judiciară

MĂDĂLINA SCARLAT,
Procuror
Direcția Națională Anticorupție

1. DREPT PENAL ȘI PROCESUAL PENAL

Pluralitatea de infracțiuni

Procuror șef serviciu **Constantin Sima**
Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Summary:

The author analyses the complex issues of plurality of crimes considering the new criminal legislation coming into force

Tags: Multiple offenses, relapse into crime and intermediary plurality.

Subsecțiunea I

Generalități privind pluralitatea de infracțiuni

§ 1. Conceptul și caracterizarea pluralității de infracțiuni

242. Conceptul de pluralitate de infracțiuni. În sens larg, prin pluralitate de infracțiuni se înțelege un grup de două sau mai multe infracțiuni.

Pluralitatea de infracțiuni este relevantă dacă între cele două sau mai multe infracțiuni care o compun există o legătură din care decurg consecințe juridice. Legătura dintre cele două sau mai multe infracțiuni care formează o pluralitate poate fi personală (*in personam*), când infracțiunile au fost săvârșite de aceeași persoană, sau reală (*in rem*), când între infracțiuni există o legătură obiectivă de loc, de timp, de cauzalitate etc.

Legătura obiectivă dintre infracțiunile ce formează o pluralitate este denumită conexitate.

În funcțiile de condiții în care se desfășoară pluralitatea de infracțiuni, distingem între conexitate *cronologică*, atunci când infracțiunile au fost săvârșite în

același timp sau succesiv, *topografică*, atunci când au fost săvârșite în același loc, *etiologică*, atunci când una dintre infracțiuni servește drept cauză celeilalte, *consecvențială*, când una dintre infracțiuni a fost săvârșită pentru a ascunde pe cealaltă etc.¹

Instituția juridică a conexității prezintă interes sub aspect procesual penal, făcând posibilă reunirea cauzelor în fața unei singure instanțe competente.

În sens restrâns, în dreptul penal pluralitatea de infracțiuni înseamnă săvârșirea a două sau mai multe infracțiuni de către aceeași persoană, adică o pluralitate de infracțiuni caracterizată prin legătura personală (*in personam*) dintre infracțiunile care o alcătuiesc.²

§ 2. Formele pluralității de infracțiuni

243. Noțiunea și criteriile de distincție între diferitele forme ale pluralității de infracțiuni

În dreptul penal sunt consacrate drept forme ale pluralității de infracțiuni concursul de infracțiuni, recidiva și pluralitatea intermediară.

Criteriul pe baza căruia se face distincție între concurs și recidivă este intervenția sau nu a unei condamnări definitive care să separe infracțiunile săvârșite unele de altele.

Există concurs dacă infracțiunile săvârșite nu sunt separate unele de altele printr-o condamnare definitivă și există recidivă când între două infracțiuni succesive a intervenit o condamnare definitivă care o sancționează pe cea mai veche.³

În ceea ce privește pluralitatea intermediară, aceasta se realizează atunci când o persoană, după ce a fost condamnată definitiv pentru una sau mai multe infracțiuni, săvârșește din nou o infracțiune înainte de începerea executării pedepsei, în

¹ V. Dongoroz – *Drept penal*, București, 1939, p. 335.

² C. Bulai, B.N. Bulai, *op. cit.*, p. 519.

³ J. Pradel, *op. cit.*, p. 607.

timpul executării pedepsei ori în stare de evadare și nu sunt întrunite condițiile cerute de lege pentru existența stării de recidivă.

Deși nu mai are un text similar art. 32 alin. (1) din Codul penal anterior care prevedea că pluralitatea de infracțiuni constituie, după caz, concurs de infracțiuni sau recidivă, Codul penal în vigoare reglementează în cuprinsul capitolului dedicat unității și pluralității de infracțiuni toate cele trei forme ale pluralității de infracțiuni, concursul de infracțiuni, recidiva și pluralitatea intermediară, cu unele deosebiri față de legea penală anterioară.

Subsecțiunea a II-a Concursul de infracțiuni

§ 1. Noțiunea și caracterizarea concursului de infracțiuni

244. Noțiunea de concurs de infracțiuni. În teoria dreptului penal concursul de infracțiuni este definit ca formă a pluralității de infracțiuni constând în două sau mai multe infracțiuni săvârșite de aceeași persoană înainte de a fi definitiv condamnată pentru vreuna din ele.⁴

Elementele definatorii ale concursului de infracțiuni sunt așadar pluralitatea de infracțiuni caracterizată prin conexitate *in personam* și inexistența unei condamnări definitive pentru vreuna din infracțiunile care compun această pluralitate.

245. Condițiile de existență ale concursului de infracțiuni. Existența concursului de infracțiuni. Existența concursului de infracțiuni necesită îndeplinirea următoarelor condiții:

⁴ C. Bulai, D.N. Bulai, op. cit., p. 521.

a) săvârșirea a două sau mai multe infracțiuni. Infracțiunile pot fi săvârșite în calitate de autor, instigator sau complice, pot avea forma faptului consumat sau a unei tentative pedepsibile, pot fi săvârșite cu orice formă de vinovăție, pot fi de aceeași natură, situație în care avem concurs *omogen*, sau de natură diferită, situație în care avem concurs *eterogen*.⁵

b) infracțiunile să fie săvârșite de aceeași persoană.

Conexitatea *in personam* a celor două sau mai multe infracțiuni este esențială pentru existența concursului de infracțiuni. Nu este necesar ca cel care a săvârșit infracțiunile să aibă aceeași calitate în toate cazurile, putând fi autor la una din infracțiuni și complice sau instigator la celelalte. Poate săvârși unele infracțiuni singur iar altele în participație.

c) infracțiunile să fie săvârșite înainte ca persoana care le-a comis să fi fost definitiv condamnată pentru vreuna din ele.

Intervenția unei hotărâri judecătorești definitive de condamnare între momentele săvârșirii celor două sau mai multe infracțiuni de către aceeași persoană diferențiază concursul de celelalte forme de pluralitate de infracțiuni: recidiva și pluralitatea intermediară.

d) infracțiunile săvârșite, sau cel puțin două dintre ele, să poată fi supuse judecării. Aceasta înseamnă ca cel puțin două infracțiuni să poată atrage răspunderea penală a celui care le-a săvârșit.

Nu trebuie să existe o cauză justificativă, o cauză de neimputabilitate, o cauză care înlătură răspunderea penală (amnistia, prescripția, lipsa plângerii prealabile etc.) sau să nu fi intervenit o cauză de nepedepsire generală (desistarea sau împiedicarea procedurii rezultatului) sau speciale (denunțarea de către mituitor a dării de mită, retragerea mărturiei mincinoase etc.).

⁵ G. Bodoroncea – *Codul penal, comentariu pe articole, op. cit.*, p. 122.

§ 2. Formele concursului de infracțiuni

246. Noțiunea de forme ale concursului de infracțiuni

Formele concursului de infracțiuni pot fi definite ca modalități de săvârșire a două sau mai multe infracțiuni de către aceeași persoană. Astfel, dacă cele două sau mai multe infracțiuni au fost săvârșite de aceeași persoană prin acțiuni sau inacțiuni distincte, înainte de a fi definitiv condamnată pentru vreuna din ele, conform art. 38 alin. (1) teza I din Codul penal, există *concurș real de infracțiuni*.

Dacă persoana în cauză a săvârșit o singură acțiune sau inacțiune care, din cauza împrejurărilor în care a avut loc și urmărilor pe care le-a produs, realizează conținutul mai multor infracțiuni, conform art. 38 alin. (2) din Codul penal constituie *concurș formal sau ideal de infracțiuni*.

247. Concurșul real sau material de infracțiuni

Această formă a concursului de infracțiuni se caracterizează prin împrejurarea că cele două sau mai multe infracțiuni care îl alcătuiesc sunt comise prin două sau mai multe acțiuni sau inacțiuni distincte, adică prin tot atâtea acțiuni sau inacțiuni care prezintă fiecare în parte conținutul unei infracțiuni de sine stătătoare.⁶

Concurșul real de infracțiuni prezintă două modalități: *concurșul simplu*, la care între infracțiunile care îl compun nu există legătură obiectivă (*in rem*), și *concurșul cu conexitate* sau caracterizat, format din infracțiuni între care există o legătură obiectivă.

În cazul concursului simplu întâlnim *concurșul omogen*, când infracțiunile care îl compun sunt săvârșite în baza unor rezoluții distincte sau forme de vinovăție distincte.

Spre exemplu, sustragerea unor bunuri din care unele aparțineau patrimoniului public, iar altele patrimoniului

⁶ C. Bulai, B.N. Bulai, *op. cit.*, p. 523.

privat,⁷ lovirea cu aceeași ocazie a două persoane⁸, furtul unui autoturism în scop de folosință urmat de sustragerea radiocasetofonului instalat pe acest autoturism.⁹ Există concurs real omogen și nu o singură infracțiune de tâlhărie în cazul în care un grup de inculpați a atacat un alt grup de persoane pe care le-au deposedat cu violență de bunurile aflate asupra lor,¹⁰ sau dacă inculpatul a comis o tâlhărie împotriva a două persoane și, peste câteva zile, a comis altă tâlhărie împotriva a trei persoane.¹¹

Dacă infracțiunile sunt diferite există concurs real eterogen. Există un astfel de concurs în cazul părăsirii postului de către un revizor de ace într-o stație SNCFR, fără acordul șefului stației [art. 275 alin. (1) C.p. anterior], care a mers să consume băuturi alcoolice, după care a fost găsit la locul de muncă în stare de ebrietate [art. 275 alin. (2) C.p. anterior].¹²

De asemenea, s-a considerat că persoana care pune în circulație monede sau alte valori străine cunoscând că sunt false răspunde nu numai pentru comiterea acestei infracțiuni, ci și pentru înșelăciune,¹³ care nu este absorbită natural de prima infracțiune.¹⁴

Concursul cu conexitate sau caracterizat este format din infracțiuni între care există un raport de la infracțiune – mijloc la infracțiune – scop, de la cauză la efect. Această modalitate a concursului se poate prezenta sub două variante. *Prima variantă* constă în comiterea unei infracțiuni pentru a putea săvârși alta (infracțiune – mijloc și infracțiune - scop). De exemplu, înșelăciunea săvârșită prin folosirea unui înscris

⁷ T.S., s.p., d. 3006/1986, R.R.D. nr. 7/1987, p. 75.

⁸ C.S.J., s.p., d. 1292/1995, Dreptul nr. 5/1996, p. 128

⁹ C.A. București, s.p., d. 118/1996, R.D.P. nr. 4/1996, p. 145.

¹⁰ T.J. Bihor, d.p. 92/1991, Dreptul nr. 1/1992, p. 118.

¹¹ C.S.J., s.p., d. 784/1993, Dreptul nr. 7/1994.

¹² C.A. București, s.I.p, d. 380/1996, R.D.P. nr. 1/1997, p. 122.

¹³ C.S.J., s.p., d. 1265/1991, Pro Lege nr. 1/1992, p. 128.

¹⁴ M. Basarab, *op. cit.*, vol. II, p. 9

oficial ori sub semnătură privată, cunoscând că înscrisul este fals;¹⁵ furtul din vagoanele de cale ferată după înlăturarea plombelor de siguranță;¹⁶ lipsirea de libertate în mod ilegal, prin constrângerea unei femei de a nu părăsi locuința unde a fost condusă în mod forțat, după care a fost violată;¹⁷ violarea de domiciliu și apoi comiterea unui furt calificat, prin efracție;¹⁸ comiterea omorului în scopul de a comite tâlhăria care s-a și realizat;¹⁹ falsificarea și punerea în circulație a monedelor sau valorilor falsificate.²⁰

A doua variantă constă în săvârșirea unei infracțiuni pentru ascunderea alteia. În acest caz, hotărârea infracțională pentru comiterea ultimei infracțiuni s-a luat după ce prima a fost săvârșită, deci este comisă cu intenție²¹, pe când prima infracțiune s-a putut comite fie cu intenție, fie din culpă.²² Spre exemplu, se comite oucidere din culpă de către un conducător auto, după care acesta părăsește locul accidentului pentru a nu fi descoperit²³ sau se comite o tentativă de viol și pentru că victima l-a amenințat că-l va denunța, infractorul o ucide.²⁴

248. Concursul formal sau ideal de infracțiuni. Art. 38 alin. (2) C.p. reglementează cea de-a doua formă a concursului de infracțiuni, concursul formal de infracțiuni: există concurs formal de infracțiuni atunci când o singură

¹⁵ **I. Fodor** – *Concursul cu conexitate (concursul caracterizat) în noul Cod penal, Explicarea și interpretarea unor noi reglementări*, revista Studii și Cercetări juridice nr. 2/1969, p. 243

¹⁶ T.S. d.î. nr. 9/1971, R.D.P. nr. 2/1973, p. 136.

¹⁷ T.S. s.p., d. 447/1981, R.R.D. nr. 3/1982, p. 64.

¹⁸ T.S. s.p., d. 1935/1981, R.R.D. nr. 7/1982, p. 91.

¹⁹ T.j. Sibiu, d. 179/1991, Dreptul nr. 11/1990, p. 106.

²⁰ C.A. Timișoara, d.p. 42/1994, Dreptul nr. 1/1996, p. 146.

²¹ C.A. Pitești, d.p. 12/1996, R.D.P. nr. 4/1996, p. 44.

²² **M. Basarab**, *op. cit.*, vol. II, p. 14.

²³ T.S. C.7, d. 14/1976, R.R.D. nr. 3/1977, p. 50.

²⁴ C.S.J., s.p., d. 383/1995, Dreptul nr. 2/1996, p. 122.

acțiune sau inacțiune, săvârșită de o persoană din cauza împrejurărilor în care a avut loc sau a urmărilor pe care le-a produs, realizează conținutul mai multor infracțiuni.

Așadar, ceea ce diferențiază concursul formal sau ideal de infracțiuni de concursul real sau material de infracțiuni este împrejurarea că cele două sau mai multe infracțiuni care îl compun nu sunt săvârșite prin tot atâtea acțiuni sau inacțiuni ca în cazul concursului real, ci printr-o singură acțiune sau inacțiune în care sunt comprimate elementele caracteristice obiective și subiective ale acestor infracțiuni.²⁵

Astfel, jurisprudența a statuat că raportul sexual cu o persoană de sex diferit, care este rudă în linie directă sau frate ori soră, prin constrângerea acesteia sau profitând de imposibilitatea de a se apăra și de a-și exprima voința, constituie atât infracțiunea de viol cât și infracțiunea de incest în concurs formal.²⁶

Fapta inculpatului de a fi constrâns concomitent patru persoane, printr-o acțiune unică de amenințare cu bătaia, să-i dea banii pe care îi aveau asupra lor constituie – datorită pluralității subiecților pasivi și a rezultatelor produse – patru infracțiuni de tâlhărie în concurs formal, și nu una singură, chiar dacă victimele au remis sumele în același timp.²⁷

Infracțiunile pot fi comise *toate cu intenție directă*, spre exemplu în cazul conducerii pe drumurile publice a unui autovehicul neînmatriculat și cu număr fals de înmatriculare.²⁸ Unele pot fi comise cu *intenție directă*, *altele cu intenție indirectă*. Spre exemplu, inculpații au pătruns în camera victimei, i-au pus căluș și au legat-o la gură foarte strâns. În

²⁵ C. Bulai, B.N. Bulai, *op.cit.*, p. 524.

²⁶ ÎCCJ, Secțiile Unite, d. 11/2005, M. of. nr. 867 din 27.09.2005.

²⁷ T.S., s.p., d. 1641/1982 în C. Sima – *Codul penal adnotat cu practică judiciară 1969-2000*, Ed. Lumina Lex, București 2000, p. 91.

²⁸ G. Marcov – *Infracțiuni săvârșite în cadrul circulației rutiere*, R.R.D. nr. 2/1918, p. 38.

timp ce inculpații căutau banii în cameră, victima s-a zădărnicit în așa fel încât aceștia și-au dat seama, potrivit declarațiilor lor, că nu poate respira bine. Ei au discutat dacă nu ar fi cazul să o dezlege, fiindcă altfel ar putea muri, dar nu au făcut-o, grăbindu-se să plece. Deci, infractorii au prevăzut că victima ar putea muri și au acceptat acest rezultat, săvârșind astfel o tâlhărie cu intenție directă și un omor simplu cu intenție eventuală.²⁹

Unele infracțiuni pot fi comise *cu intenție*, altele *din culpă*. Spre exemplu, s-a tras cu arma în direcția unei persoane care a fost ucisă, însă a fost rănită și o altă persoană, din culpă, cu privire la care autorul faptei nu știa că se află pe direcția de tragere, deși trebuia și putea să prevadă o astfel de eventualitate.³⁰

În sfârșit, toate infracțiunile pot fi comise din culpă. Astfel, uciderea unei persoane, din culpă, ca urmare a nerespectării tot din culpă a normelor de protecția muncii referitoare la lucrările agricole.³¹

Există concurs ideal de infracțiuni, și nu infracțiune unică, dacă s-a vătămat integritatea corporală din culpă a două persoane ca urmare a conducerii autovehiculului fără respectarea regulilor de circulație.³²

Conținutul formal de infracțiuni nu trebuie confundat cu concursul de texte legale sau de calificări. În acest caz fiind vorba de o pluralitate de norme, ne aflăm în fața unei pluralități aparente de infracțiuni, fiind aplicabilă doar una din norme.³³

§3. Pedepsa în cazul concursului de infracțiuni

²⁹ T.S., c.7, d. 62/1979, R.R.D. nr. 3/1980, p. 72. A se vedea și **M. Basarab**, *op. cit.*, vol. II, p. 16.

³⁰ **M. Basarab**, *op. cit.*, vol. II, p. 16

³¹ T.S, s.p.d. 1475/1979, R.R.D. nr. 3/1980, p. 74.

³² C.S.J., s.p. d. 517/1994, Dreptul nr. 1/1995, p. 101.

³³ **C. Duvac** – *Pluralitatea aparentă de infracțiuni*, *op. cit.*, p. 36. A se vedea și **R. Merle**, **A. Vitu**, *op. cit.*, p. 514

A. Generalități privind stabilirea și aplicarea pedepsei în cazul concursului de infracțiuni.

249. Sisteme de stabilire și aplicare a pedepsei pentru concursul de infracțiuni. În teoria dreptului penal s-au conturat, de-a lungul timpului, trei principale sisteme de sancționare a concursului de infracțiuni: sistemul cumulului aritmetic, sistemul absorbției și sistemul cumulului juridic, fiecare cunoscând mai multe variante. Pe lângă acestea, în doctrină au fost elaborate unele sisteme derivate.

Sistemul cumulului aritmetic stabilește o pedeapsă pentru fiecare infracțiune în parte, urmând ca pedepsele astfel stabilite să fie totalizate iar condamnatul să fie obligat la executarea pedepselor cumulate.³⁴ Acest sistem exclude contopirea pedepselor, condamnatul urmând a executa atâtea pedepse câte infracțiuni a săvârșit (*quot delicta tot poene*).

S-a considerat că acest sistem corespunde cerințelor logicii, moralei și represiunii.³⁵ Cel care a comis mai multe infracțiuni trebuie să suporte pedeapsa pentru fiecare dintre ele, căci săvârșirea unei fapte nu poate să înlăture sau să atenueze răspunderea penală pentru o altă infracțiune.³⁶

Contrar acestor argumente, aplicarea în practică a sistemului cumulului aritmetic ridică numeroase probleme. În multe situații pedepsele cumulate depășesc durata medie de viață, ceea ce face pedeapsa neexecutabilă. În același timp, s-a susținut că o pedeapsă care depășește durata normală a vieții este descurajantă pentru condamnat, care nu întrevede perspectiva unei liberări sigure, chiar dacă ar da dovezi temeinice de îndreptare.³⁷

³⁴ F. Streteanu – *Concursul de infracțiuni*, Lumina Lex, București, 1999, p. 259.

³⁵ N.T. Buzea, *op. cit.*, p. 653.

³⁶ R. Garraud, *op. cit.*, vol. III, p. 182.

³⁷ C. Bulai, B.N. Bulai, *op. cit.*, p. 526.

Sistemul cumulului aritmetic cunoaște două variante: *adiționarea absolută*, care este forma originară și constă în adunarea pedepselor stabilite pentru infracțiunile cumulate, oricare ar fi durata și cuantumul lor, și *adiționarea relativă*, când pedeapsa rezultantă nu poate depăși o anumită durată sau un anumit quantum.³⁸ Această ultimă variantă a apărut mai recent în practica legislativă și tinde să înlăture neajunsurile modalității tradiționale a acestui sistem.³⁹

Sistemul absorbției constă în obligarea condamnatului la executarea celei mai grele dintre pedepsele stabilite pentru infracțiunile concurente, pedeapsa cea mai grea absorbind pe cele mai ușoare (*major poena absorbet minorem*). Această variantă prin care se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune, dar se execută numai cea mai grea dintre ele, prezintă avantajul că în caz de amnistie sau grațiere sunt determinate toate pedepsele și sunt înscrise în cazierul judiciar toate pedepsele.

O altă variantă a acestui sistem este cea conform căreia instanța selectează fapta pentru care legea prevede sancțiunea cea mai severă și o judecă numai pe aceasta, ca și cum celelalte nu ar exista. Acest sistem a fost consacrat de Codul penal de la 1937 în materia concursului ideal.⁴⁰

A treia variantă restrânge aplicarea principiului cumulului la pedepsele de aceeași natură prevăzute pentru faptele concurente. Această variantă este consacrată de Codul penal francez în art. 132-3.⁴¹

Acest sistem, potrivit căruia infractorul nu răspunde decât pentru una dintre infracțiunile săvârșite, a fost criticat

³⁸ N.T. Buzea, *op. cit.*, p. 683.

³⁹ F. Streteanu, *op. cit.*, p. 262.

⁴⁰ Tr. Pop în C. Rătescu și colab. – *Codul penal „Regele Carol al II-lea”* adnotat, Ed. Librăriei SOCEC & Co. S.A. București, 1937, vol. I, p. 255.

⁴¹ Art. 132-3 C.p.: „*Chaque peine prononcée est réputée commune aux infractions en concours dans la limite du maximum légal applicable à chacune d’entre elles.*” A se vedea J. Pradel, *op. cit.*, p. 613.

tocmai pentru această impunitate pe care o creează pentru infractorul care, după ce a săvârșit o infracțiune gravă, poate săvârși orice altă infracțiune mai puțin gravă, cu convingerea că nu va fi pedepsit decât pentru cea dintâi.⁴²

Sistemul cumulului juridic a apărut din necesitatea de a compensa inconvenientele celor două sisteme anterioare. Potrivit acestui sistem, instanța stabilește câte o pedeapsă pentru fiecare infracțiune concurentă, iar apoi aplică pedeapsa cea mai grea, care poate fi sporită în cadrul unor limite prevăzute de lege. În esență, cumulul juridic constă în aplicarea pedepsei celei mai grele și agravarea acesteia (*major poena cum asperatione*).

Alături de cele trei sisteme, în doctrină au fost concepute și alte mecanisme derivate de sancționare a concursului de infracțiuni.

Sistemul cumulului progresiv pornește de la pedeapsa cea mai grea care poate fi sporită de atâtea ori câte infracțiuni au fost comise, stabilindu-se un quantum al sporului pentru fiecare infracțiune nou comisă.

Sistemul eliminării nedeterminate, propus de școala pozitivistă, supunea persoana care comisese mai multe infracțiuni unei reacții represive pe termen nedeterminat, urmând să fie liberată atunci când vor fi suficiente dovezi că s-a îndreptat.

Sistemul cumulului prin conversie propunea stabilirea unei pedepse pentru fiecare din infracțiunile concurente, urmată de conversia pedepselor mai ușoare în fracțiuni din pedeapsa mai grea, după care se făcea totalizarea acestor fracțiuni. Dacă pedepsele erau din aceeași categorie, sistemul se transforma în cumul aritmetic și devenea inoperant dacă una din pedepse avea caracter perpetuu.⁴³

⁴² C. Bulai, B.N. Bulai, *op. cit.*, p. 527.

⁴³ F. Streteanu, *op. cit.*, p. 272.

B. Sistemul sancționator în vigoare pentru persoana fizică

250. Sancționarea concursului de infracțiuni potrivit Codului penal în vigoare. Spre deosebire de Codul penal anterior care, în materia sancționării concursului de infractori, adoptase sistemul cumulului juridic cu spor facultativ variabil, Codul penal în vigoare, din rațiuni de combatere mai eficientă a criminalității, referitor la pedepsele principale, a adoptat sistemul cumulului juridic cu spor obligatoriu fix.

În conformitate cu art. 39 alin. (1) C.p., sancționarea concursului de infracțiuni se face în două etape: într-o primă etapă se stabilește categoria pedepsei și quantumul acesteia pentru fiecare infracțiune comisă. În a doua etapă se face aplicarea pedepsei ținând seama de principiile cumulului juridic prevăzute de art. 39 alin. (1) lit. a) – e) C.p.: se execută pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite, cu excepția situației în care s-a stabilit pedeapsa detențiunii pe viață, la care nu se poate adăuga spor.⁴⁴

⁴⁴ Art. 39 – **Pedeapsa principală în caz de concurs de infracțiuni**

(1) În caz de concurs de infracțiuni, se stabilește pedeapsa pentru fiecare infracțiune în parte și se aplică pedeapsa, după cum urmează:

a) când s-au stabilit o pedeapsă cu detențiune pe viață și una sau mai multe pedepse cu închisoare ori cu amendă, se aplică pedeapsa detențiunii pe viață;

b) când s-au stabilit numai pedepse cu închisoare, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;

c) când s-au stabilit numai pedepse cu amendă, se aplică pedeapsa cea mai grea, la care se adaugă un spor de o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite;

d) când s-au stabilit o pedeapsă cu închisoare și o pedeapsă cu amendă, se aplică pedeapsa închisorii, la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii;

e) când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoare și mai multe pedepse cu amendă se aplică pedeapsa închisorii conform lit. b), la care se adaugă în întregime pedeapsa amenzii conform lit. c).

Astfel, detențiunea pe viață absoarbe pedeapsa închisorii, pedeapsa închisorii în quantum mai ridicat absoarbe pedeapsa închisorii în quantum mai scăzut, pedeapsa amenzii în quantum mai ridicat absoarbe pedeapsa amenzii în quantum mai scăzut.

Când s-a stabilit o pedeapsă cu închisoarea și o pedeapsă cu amenda, se aplică pedeapsa cu închisoarea la care se adaugă pedeapsa amenzii.

În cazul în care s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea și mai multe pedepse cu amenda, se aplică pedeapsa cea mai grea a închisorii, la care se adaugă pedeapsa cea mai grea a amenzii, ambele sporite potrivit art. 39 alin. (1) lit. b) și c) din C.p.

Concepția Codului penal în vigoare cu privire la sancționarea concursului de infracțiuni prin aplicarea pedepsei celei mai grele, sporită cu o treime din totalul celorlalte pedepse stabilite, permite, în anumite situații, depășirea maximului general al pedepsei.

Din acest motiv, legiuitorul a renunțat la dispoziția prevăzută în art. 34 alin. final din Codul penal anterior, potrivit căreia prin aplicarea dispozițiilor concursului de infracțiuni nu se poate depăși totalul pedepselor stabilite de instanță pentru infracțiunile concurente și, de asemenea, denumind Capitolul I din Titlul al III-lea destinat pedepselor, nu s-a mai referit la „Categoriile și *limitele generale ale pedepselor*”, ci doar la „*Categoriile pedepselor*”.

Așadar, legiuitorul a acceptat posibilitatea depășirii limitelor generale ale pedepselor pentru a descuraja pluriinfracționalismul.

Acest caz rezultă din dispozițiile art. 39 alin. (2), potrivit cărora atunci când s-au stabilit mai multe pedepse cu închisoarea, dacă prin adăugarea la pedeapsa cea mai mare a sporului de o treime din totalul celorlalte pedepse cu închisoarea stabilite s-ar depăși cu 10 ani sau mai mult

maximul general a pedepsei închisorii, iar pentru cel puțin una dintre infracțiunile concurente pedeapsa prevăzută de lege este închisoarea de 20 ani sau mai mare, se poate aplica pedeapsa detențiunii pe viață.

Textul stabilește astfel o cauză de agravare facultativă a pedepsei în cazul cumulului de infracțiuni, determinată de două condiții cumulative: depășirea cu 10 ani sau mai mult a maximului general prevăzut de lege pentru pedeapsa închisorii și existența în cadrul concursului a unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 20 de ani sau mai mare.

În condițiile în care agravarea pedepsei este facultativă, ce se întâmplă dacă instanța nu este de acord cu aplicarea pedepsei detențiunii pe viață ?

Majoritatea autorilor de drept penal apreciază că în acest caz pedeapsa aplicată se reduce la maximul general, motivat de existența principiului legalității pedepselor, care nu permite depășirea maximului general și că, în cazul în care nu aplică pedeapsa detențiunii pe viață, instanța este obligată să aplice maximul general al pedepsei închisorii.⁴⁵

Avem îndoieli cu privire la corectitudinea acestei opinii întrucât legiuitorul, dacă ar fi avut în vedere o astfel de soluție, nimic nu îl împiedica să o prevadă *expressis verbis*.

251. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente.

Contopirea pedepselor este o instituție juridică penală ce permite aplicarea regulilor concursului de infracțiuni în cazul în care cele două sau mai multe infracțiuni concurente nu au fost judecate în același timp și de aceeași instanță. Pentru a evita ca infractorul să rămână condamnat definitiv, prin

⁴⁵ C. Mitrache, C. Mitrache, *Drept penal român*, Universul juridic, București, 2014, p. 377; A. Boroș, *op. cit.*, p. 251; I. Pascu, A. Uzlău, *op. cit.*, p. 245; G. Bodoroncea, V. Cioclei, I. Kuglay, L.V. Lefterache, T. Manea, I. Nedelcu, F.M. Vasile, *op. cit.*, p. 129

hotărâri diferite, la mai multe pedepse aplicate pentru infracțiuni concurente și să execute separat toate aceste pedepse, legiuitorul a creat instituția contopirii pedepselor, reglementată de art. 40 C.p.

Art. 40 C.p. reglementează următoarele cazuri de contopire:

a) după condamnarea definitivă pentru o infracțiune, infractorul este judecat pentru o altă infracțiune concurentă [art. 4 alin. (1)]. În acest caz, instanța va proceda la stabilirea pedepsei pentru cea de a doua infracțiune după care o va contopi, potrivit art. 39, cu pedeapsa stabilită pentru prima faptă. Pedeapsa aplicată prin hotărârea de condamnare inițială are autoritate de lucru judecat, astfel că instanța nu o poate modifica.

b) Ambele infracțiuni concurente au fost definitiv judecate, prin hotărâri distincte [art. 40 alin. (2)].

Într-o asemenea situație instanța va proceda la contopirea pedepselor aplicate prin cele două hotărâri judecătorești definitive, fără a putea modifica cuantumul acestora. În mod similar se procedează în cazul în care există mai multe hotărâri definitive iar cu privire la infracțiunile săvârșite se pot aplica regulile concursului de infracțiuni. Dacă prin hotărâri distincte au fost judecate două sau mai multe infracțiuni aplicându-se în fiecare caz o pedeapsă rezultantă de executat, în caz de contopire nu vor fi avute în vedere doar pedepsele rezultante, ci contopirea va viza toate pedepsele stabilite distinct pentru fiecare din infracțiunile concurente. În acest scop se procedează la descontopirea pedepselor rezultante în pedepsele componente, se va examina incidența dispozițiilor privitoare la concursul de infracțiuni, după care se va proceda la contopirea lor într-o singură pedeapsă rezultantă.⁴⁶

⁴⁶ G. Bodoroncea, *Codul penal, Comentarii pe articole, op. cit.*, p. 132

c) Contopirea pedepselor în cazul în care infractorul a executat integral sau parțial pedeapsa aplicată prin hotărârea anterioară [art. 40 alin. (3)].

Aplicarea dispozițiilor referitoare la contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente este obligatorie, chiar dacă infractorul a executat total sau în parte pedeapsa aplicată prin hotărârea anterioară. În acest caz, ce s-a executat se scade din durata pedepsei aplicate pentru infracțiunile concurente în ansamblul lor.⁴⁷

Contopirea nu se poate face decât între pedepse executabile; dacă una din pedepsele pentru care se solicită contopirea este grațiată condiționat, cererea de contopire nu poate fi admisă.⁴⁸

De asemenea, dacă pentru una din pedepsele stabilite prin hotărâri separate, pentru infracțiuni concurente, s-a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei, acea pedeapsă nefiind executabilă, nu poate fi contopită cu celelalte.⁴⁹

d) Contopirea pedepselor în cazul în care condamnarea la pedeapsa detențiunii pe viață a fost comutată sau înlocuită cu pedeapsa închisorii [art. 40 alin. (4)].

Potrivit art. 58 C.p., în cazul în care un condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață a împlinit vârsta de 65 ani în timpul executării pedepsei detențiunii, pedeapsa detențiunii pe viață poate fi înlocuită cu pedeapsa închisorii pe timp de 30 ani. În acest caz pedeapsa detențiunii executată se consideră ca parte executată din pedeapsa închisorii. În doctrină s-a precizat că dacă restul rămas neexecutat din pedeapsa detențiunii pe viață se contopește cu pedeapsa aplicată pentru o infracțiune

⁴⁷ T.S., s.p., d. 3895/1970, C. Sima, *Codul penal adnotat, op. cit.*, p. 102

⁴⁸ T.J. Bacău, d.p., 771/1973, R.R.D. nr. 10/1973, p. 171

⁴⁹ C.A. București, s. I p., d. 81/1993, *Culegere de practică judiciară în materie penală*, Casa de editură și presă Șansa S.R.L., București, 1994, p. 65

concurrentă, la restul rămas neexecutat trebuie aplicat un spor de o treime din restul pedepselor neexecutate.⁵⁰

Într-o altă opinie, la care subscriem, se arată că în ipoteza dată, dacă a fost aplicată pentru o singură infracțiune, pedeapsa detențiunii va absorbi sporul de o treime din pedepsele aplicate pentru infracțiunile concurente și instanța va constata înlocuirea sau comutarea detențiunii pe viață în pedeapsa de 30 de ani, din care va deduce perioada executată până în acel moment.⁵¹

e) Contopirea pedepselor în cazul în care una din hotărâri este pronunțată în străinătate [art. 40 alin. (5)].

Legea penală a prevăzut posibilitatea contopirii pedepselor, în mod justificat, și pentru situația în care una din pedepse a fost aplicată printr-o hotărâre de condamnare pronunțată în străinătate pentru o infracțiune concurrentă, dacă hotărârea de condamnare a fost recunoscută potrivit dispozițiilor legale.

⁵⁰ T. Dima, *op. cit.*, p. 292

⁵¹ V. Pașca, *op. cit.*, p. 332

Mijloace legislative actuale pentru combaterea traficului și consumului ilicit de droguri

Dr. Codruț Olaru

Adjunct al Procurorului General al României

The crime generated by drug consumption, by way of its social, economic, medical, cultural and politic consequences, inflicts significant damages to the general interests of society, it encroaches upon the life and health and citizens and it may engender a hardly reversible social instability; for this reason, preventing and combating illicit trafficking and consumption of drugs are constant concerns of contemporary society.

Importanța cercetării cauzelor generatoare în materia traficului și consumului ilicit de droguri la nivel global, cât și găsirea unor mijloace și metode eficiente de prevenire și combatere a acestui flagel, poate fi fundamentată și susținută de analiza și interpretarea a cel puțin trei categorii elemente statistice:

- numărul consumatorilor de droguri la nivel mondial;
- numărul deceselor și al îmbolnăvirilor cauzate de consumul de droguri;
- suma totală a profiturilor ilicite obținute în urma traficului și consumului de droguri.

Din această triplă perspectivă, ultimele evaluări¹ ale ONUDC au stabilit faptul că, la nivel global, între 162 și 324 milioane de persoane, reprezentând între 3,5% - 7,0% din populația lumii cu limite de vârstă cuprinse între 15-64 de ani, au folosit un drog ilicit, după cum urmează:

- canabis – 177,63 milioane de consumatori;
- opioide – 33,04 milioane de consumatori;

¹ World Drug Report 2014, www.unodc.org.

- opiacee – 16,37 milioane de consumatori;
- cocaină – 17,24 milioane de consumatori;
- ATS – 34,40 milioane de consumatori;
- Ecstasy – 18,75 milioane de consumatori.

Numărul persoanelor care în mod frecvent consumă droguri sau al celor care sunt dependente de droguri ori au tulburări ca urmare a consumului de droguri se situează între 16 și 39 milioane.

Problematika dependenței și a consumului de droguri trebuie analizată și prin raportare la numărul deceselor și al îmbolnăvirilor cauzate de consumul de droguri. Potrivit aceluiași analize², a rezultat faptul că un număr estimat la 183.000 decese legate de consumul de droguri a fost raportat doar în anul 2012, rata mortalității fiind de 40 decese/1 milion în rândul populației cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani.

Din totalul numărului de consumatori de droguri, 12,7 milioane de persoane își injectează drogurile ca alternativă de consum, iar 13,1% dintre aceștia sunt infectați cu HIV.

Dacă la cele două evaluări – numărul de consumatori de droguri și numărul deceselor și al îmbolnăvirilor corelative – luăm în discuție și suma totală a profiturilor ilicite obținute în urma traficului și consumului de droguri, perspectiva reală a acestui fenomen devine cu adevărat îngrijorătoare.

ONU DC apreciază³ valoarea de pe piață a drogurilor ilicite la 13 miliarde USD în ceea ce privește producția, la 94 de miliarde USD din punctul de vedere al vânzărilor cu ridicata și la 322 miliarde USD dacă avem în vedere vânzările cu amănuntul, estimări realizate pe baza prețurilor practicate și a confiscărilor efectuate.

Veniturile obținute din industria drogurilor sunt mai mari decât produsul intern brut al 88% din țările lumii.

² World Drug Report 2014, www.unodc.org.

³ World Drug Report 2014, www.unodc.org.

Volumul vânzărilor de droguri cu ridicata a reprezentat echivalentul mondial a 12% din exportul de chimicale, 14% din exportul de produse agricole și a depășit exporturile de minerale din anul 2003.

Toate aceste elemente de natură statistică au reprezentat și continuă să fundamenteze atât adoptarea la nivel național a unor mecanisme legislative solide cât și consolidarea periodică a acestora.

În România, acest lucru s-a realizat prin adoptarea Legii nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri⁴, creație legislativă care a constituit, de-a lungul perioadei de aplicabilitate, un reper major pentru activitatea organelor de aplicare a legii și pentru instanțele de judecată.

Astfel,

a) Legea nr. 143/2000 realizează unificarea tuturor dispozițiilor de drept penal material cu privire la droguri într-un singur act normativ.

Prin art. 27 din lege au fost abrogate, în mod expres, dispozițiile art. 312 C. pen. 1969 în ceea ce privește produsele și substanțele stupefiante și orice alte dispoziții contrare. Ca urmare a acestei dispoziții legale, infracțiunea prevăzută de art. 312 C. pen. 1969 a avut ca denumire marginală „traficul de substanțe toxice”, iar dispozițiile art. 17 alin. (2) din Legea nr. 73/1969 au fost abrogate implicit;

b) pentru prima dată, în art. 1 din Legea nr. 143/2000 se realizează o interpretare legală amănunțită cu privire la înțelesul unor termeni și expresii cuprinse în lege, respectiv:

– „*substanțe aflate sub control național*” – drogurile și precursorii înscriși în tabelele-anexă nr. I-IV, care fac parte integrantă din lege; tabelele pot fi modificate prin înscrierea unei noi plante sau substanțe, prin radierea unei plante sau

⁴ M. Of. nr. 362 din 3 august 2000. Legea a fost republicată în M. Of. nr. 163 din 6 martie 2014, dându-se textelor o nouă numerotare.

substanțe ori prin transferarea acestora dintr-un tabel în altul, la propunerea ministrului sănătății sau a ministrului afacerilor interne;

– „*droguri*” – plantele și substanțele stupefiante ori psihotrope sau amestecurile care conțin asemenea plante și substanțe, înscrise în tabelele nr. I-III;

– „*droguri de mare risc*” – drogurile înscrise în tabelele nr. I și II;

– „*droguri de risc*” – drogurile înscrise în tabelul nr. III;

– „*precursori*” – substanțele utilizate frecvent în fabricarea drogurilor, înscrise în tabelul nr. IV;

– „*inhalanți chimici toxici*” – substanțele stabilite ca atare prin ordin al ministrului sănătății;

– „*consum ilicit de droguri*” – consumul de droguri aflate sub control național, fără prescripție medicală;

– „*consumator*” – persoana care își administrează sau permite să i se administreze droguri, în mod ilicit, prin înghițire, fumat, injectare, prizare, inhalare sau alte căi prin care drogul poate ajunge în organism;

– „*consumator dependent*” – consumatorul care, ca urmare a administrării drogului în mod repetat și sub necesitate ori nevoie, prezintă consecințe fizice și psihice conform criteriilor medicale și sociale;

c) prin Legea nr. 143/2000 sunt incriminate un număr de 11 infracțiuni, care cuprind multiple modalități normative prin care se poate încălca regimul drogurilor, inclusiv forme agravante, reușindu-se practic să se acopere întreaga plajă de fapte prin care s-ar putea încălca regimul juridic al drogurilor;

d) în cuprinsul aceleiași Legi nr. 143/2000 sunt prevăzute și dispoziții privind măsuri de natură medicală ce se pot lua față de consumatorii iliciți de droguri.

Toate aceste aspecte arătate mai sus vin să confirme faptul că Legea nr. 143/2000 este cea mai importantă lege pe

care România a adoptat-o în materia combaterii traficului și consumului ilicit de droguri⁵.

În legătură directă cu fenomenul traficului și consumului de droguri trebuie amintită și problematica apariției în ultimii ani, pe piața internă de consum, de noi substanțe cu proprietăți psihoactive (SNPP), cunoscute sub denumirea non-științifică de „*substanțe etnobotanice*”; această terminologie este agreată de statele membre ale Uniunii Europene pentru produsele comercializate prin intermediul „magazinelor de vise” și se referă la noi substanțe cu proprietăți psihoactive, ce sunt disponibile în stare pură sau în combinații.

Interesul constant în documentarea acestei noi problematice are la bază și creșterea absolut îngrijorătoare a numărului de consumatori de astfel de substanțe, justificată, în principal, pe argumentul unui preț mult mai scăzut al acestora comparativ cu drogurile „clasice”, în condițiile obținerii aceluiași gen de efecte. Astfel, conform ultimelor evaluări în materie⁶, consumul de „droguri legale” în rândul tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani din întreaga Uniune Europeană a fost de 5%, peste această limită situându-se țări ca Marea Britanie, Letonia, Polonia și Irlanda, cu procente de 8%, 9%, 9% și 16%.

Urmare a investigațiilor realizate de către organismele europene cu atribuții în materie⁷, în anul 2012 au fost identificate 693 de magazine care vând pe internet „droguri legale” pentru consumatorii din UE, în comparație cu 314 magazine identificate în ianuarie 2011 și 170 în ianuarie 2010.

⁵ Codruț Olaru, *Particularitățile criminalității organizate în România*, Ediția a 2-a, pag. 154, Editura Hamangiu, 2015

⁶ www.ana.gov.ro

⁷ Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (*European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction – EMCDDA*).

În prezent, Sistemul de Avertizare Timpurie (*Early Warning System – EWS*), operat de către EMCDDA, și Europol monitorizează peste 280 de noi substanțe psihoactive din categoria fenetilaminelor (care au efecte stimulante sau halucinogene, cum ar fi PMMA și 2C-I), triptaminelor (care au efecte predominant halucinogene, cum ar fi AMT și 5-MeO-DALT), piperazinelor (care au efect stimulant, cum ar fi mCPP și BZP), catinonelor (precum mefedrona, methylone și MDPV, care prezintă efecte stimulative), canabinoizilor sintetici (care pot avea efecte halucinogene și deprimante) ș.a.

Sub aspect legislativ, din perspectivă europeană, abordarea conceptuală a devenit unitară odată cu adoptarea *Deciziei 2005/387/JAI a Consiliului din 10 mai 2005 privind schimbul de informații, evaluarea riscurilor și controlul noilor substanțe psihoactive*⁸, care a stabilit faptul că dispozițiile sale se aplică substanțelor care în prezent nu sunt enumerate în niciunul dintre tabelele cuprinse în Convenția unică privind stupefiantele din 1961 a ONU, care pot reprezenta o amenințare la adresa sănătății publice comparabilă cu cea reprezentată de substanțele enumerate în Tabelul I, II sau IV, și Convenția privind substanțele psihotrope din 1971 a ONU, care pot reprezenta o amenințare la adresa sănătății publice comparabilă cu cea reprezentată de substanțele enumerate în Tabelul I, II, III sau IV.

În concordanță cu această decizie a fost concepută și legislația națională în materia combaterii traficului și consumului de SNPP, prin adoptarea Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare⁹, lege care instituie cadrul legal aplicabil preparatelor, substanțelor, plantelor, ciupercilor sau combinațiilor acestora, susceptibile să aibă efecte psihoactive,

⁸ www.coe.int.

⁹ Republicată în M. Of. nr. 140 din 26 februarie 2014.

asemănătoare celor determinate de substanțele sau preparatele stupefiante ori psihotrope, plantele sau substanțele aflate sub control național, altele decât cele care au regimul juridic stabilit prin acte normative în vigoare.

Într-o modalitate explicită, legea specială definește în partea sa introductivă noțiunile de bază corespondente acestei tematici infracționale, respectiv conceptul de „efecte psihoactive”, ca fiind unul dintre următoarele efecte pe care le poate avea un produs, atunci când este consumat de către o persoană:

- stimularea sau inhibarea sistemului nervos central al persoanei, având ca rezultat modificări ale funcțiilor și proceselor psihice și ale comportamentului ori crearea unei stări de dependență, fizică sau psihică,

dar și noțiunea de „consum”, ca fiind:

- introducerea în organismul uman a unui produs, indiferent dacă acesta a fost dizolvat, impregnat, dispersat sau diluat, în una dintre următoarele modalități: pe cale orală ori injectabilă, inhalare, fumat sau aplicarea externă pe corpul unei persoane, în orice alt mod, în așa fel încât produsul să ajungă în corpul unei persoane.

Normele de incriminare și sancționare a faptelor antisociale specifice comerțului cu substanțe susceptibile de a avea efecte psihoactive sunt următoarele:

– art. 16: „(1) *Fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operațiuni cu produse știind că acestea sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă.*

(2) *Fapta persoanei care, fără a deține autorizație eliberată în condițiile prezentei legi, efectuează, fără drept, operațiuni cu produse despre care trebuia sau putea să*

prevadă că sunt susceptibile de a avea efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă”;

– art. 17: *„Fapta persoanei care, cu intenție, efectuează fără drept operațiuni cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, pretinzând sau disimulând că acestea sunt produse autorizate potrivit legii sau a căror comercializare este permisă de lege, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la un an la 5 ani și interzicerea unor drepturi, dacă fapta nu constituie o infracțiune mai gravă”;*

– art. 19: *„Publicitatea făcută oricăror produse pretinzând în mod credibil că prin consum acestea produc efecte psihoactive constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la o lună la un an sau cu amendă”.*

Critica principală ce poate fi adusă acestor norme de incriminare și care poate constitui, din nefericire, un real impediment în activitatea de urmărire penală desfășurată de structurile cu atribuții în materie, este regimul sancționator mult prea blând raportat la gravitatea faptelor posibil a fi comise.

Într-o argumentație absolut succintă ce are în vedere doar raportarea la similitudinea efectelor nocive ale SNPP asupra organismului uman cu cele generate de consumul drogurilor clasice, s-ar fi impus ca limitele de pedeapsă ale Legii nr. 194/2011 să fie comparabile cu cele ale infracțiunilor standard prevăzute de Legea nr. 143/2000; mai mult decât atât, comiterea faptelor prevăzute de Lege nr. 194/2011 sub aparența de legalitate conferită de desfășurarea unor activități aparent licite ar fi putut justifica fără critici semnificative, introducerea unor limite de pedeapsă mai mari, peste cele din actuala reglementare.

Necesitatea unor pedepse sporite poate fi justificată și de considerente de ordin investigativ, dar și pentru asigurarea

efectului disuasiv în raport cu cei care intenționează săvârșirea unor astfel de fapte. Cazuistica actuală în materie a demonstrat faptul că, în lipsa unui concurs de infracțiuni care să implice comiterea faptelor de la art. 16-17, art. 19 din Legea nr. 194/2011 împreună cu cele prevăzute de Legea nr. 143/2000, deci comercializarea inclusiv a substanțelor prevăzute în tabelele-anexă nr. I-IV, pedepsele aplicate inculpaților trimiși în judecată pentru aceste infracțiuni sunt ne semnificative ca durată, cele mai multe dintre acestea fiind dispuse în condițiile unui regim suspensiv de executare, conform dispozițiilor art. 91 C.pen.

Pe cale de consecință, într-o viitoare etapă de modificare a unor dispoziții ale Codului Penal și ale Codului de Procedură Penală, se justifică drept imperativ real și reevaluarea regimului sancționator al Legii nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive.

Punct de vedere asupra respectării, de către autoritățile judiciare, a dreptului la consultare a dosarului în cursul procesului penal

Procuror Aurelian Constantin Mihăilă
Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

The author calls into question the flexibility of the actions circumscribing the scope of the obligations of the criminal investigation bodies to safeguard the exercising of the right to see the case file.

În aplicarea dispozițiilor art. 94 alin. (1) și (2) C.p.p.¹ se pune problema respectării, într-o anumită situația particulară, de către autoritățile judiciare, a **dreptului părților/subiecților procesuali principali la consultarea dosarului în care sunt implicați**².

Mai exact, în ce proporție este garantat dreptul în discuție atunci când actele dosarului, parțial sau în totalitate, sunt puse la dispoziția petiționarului în format electronic?

Ca premisă a discuției, începând cu anul 2010, de când a fost adoptat de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție Ordinul nr. 61/2010

¹ „Art. 94 Consultarea dosarului

(1) Avocatul părților și al subiecților procesuali principali are dreptul de a solicita consultarea dosarului pe tot parcursul procesului penal. Acest drept nu poate fi exercitat, nici restrâns în mod abuziv.

(2) Consultarea dosarului presupune **dreptul de a studia actele acestuia**, dreptul de a nota date sau informații din dosar, precum și de a obține fotocopii pe cheltuiala clientului.”

² Prin nota nr. 837/C/2014 din 31.03.2014 a doamnei procuror consilier Alexandra Șinc, însușită de procurorul general al P.Î.C.C.J., au fost deja tratate *unele aspecte referitoare la aplicarea dispozițiilor art. 94 C.p.p.*, printre care respectarea standardelor Legii nr. 677/2001 la eliberarea de fotocopii sau procedura eliberării efective a fotocopiilor.

(modificat prin Ordinul nr. 41/2011) privind sistemul de arhivare electronică, cele mai importante documente conținute în dosarele penale au fost scanate și sunt păstrate într-o bază de date electronică la fiecare unitate de parchet. Dar sunt și situații când se păstrează (și) sub formă de arhivă electronică **toate** actele unui dosar³.

Având ca bază de pornire faptul că întregul dosar, indiferent de numărul de volume, există și scanat sub formă electronică, urmează să analizez efectele pe care studierea⁴, după caz, fizică sau în format electronic a acestuia, le produce în legătură cu actorii participanți în cadrul urmăririi penale.

A. Repercusiuni asupra activității organului de urmărire penală.

De principiu, pentru organul de urmărire penală nu prezintă relevanță studierea dosarului în format clasic sau electronic – atunci când există un duplicat electronic al

³ Cum este situația dosarelor în care se formulau/formulează propuneri pentru luarea anumitor măsuri preventive, ocazie cu care fie se înainta originalul la instanță și copia se păstra la parchet (în vechea procedură), fie se păstrează originalul și se înaintează copii certificate (în actuala procedură).

⁴ Ca parte a dreptului mai larg la consultare [vezi art. 94 alin. (2) C.p.p.], dreptul la studiere (studiu) presupune posibilitatea vizualizării actelor, citirii acestora, inclusiv sub aspectul organizării activității (plasarea de *semne de carte*). Dreptul de a nota date și informații este un derivat natural din dreptul de studiu, mai exact un mod de manifestare a dreptului la studiu. Reglementarea legală diferențiată s-a impus totuși pentru a elimina orice urmă de îndoială, știut fiind că au existat situații când s-a permis studierea (citirea) unui dosar/unei lucrări, dar nu și luarea de notițe cu privire la conținut. **Astfel, ori de câte ori se vor face în cuprinsul prezentului articol mențiuni despre dreptul la studiere, se va înțelege că există referire și la cea de-a doua componentă, respectiv dreptul de a nota date și informații.**

acestui⁵. Astfel, chiar dacă nu se va afla fizic în posesia dosarului pe perioada (perioadele) cât e studiat în formatul clasic de către părți/subiecții procesuali principali, procurorul/organul de cercetare penală își va putea desfășura activitatea nestingherit apelând la arhiva electronică. Un singur impediment există: când un document (o suită de documente) este (sunt) necesară(e) în materialitatea sa (lor), pentru situația specială a expertizării sale (lor), dar nu este cazul să intrăm în detalii.

B. Repercusiuni asupra exercițiului drepturilor procesuale ale părților/subiecților procesuali principali.

Pentru părți/subiecții procesuali principali, s-ar putea spune, cel puțin ca o primă impresie, că **nu** le-ar fi afectat dreptul la studiere atunci când organul de urmărire le pune la dispoziție dosarul în format electronic.

Haideți acum să particularizăm și să luăm exemplul unui dosar cu 30 de volume, care este pus la dispoziția avocaților aleși ai inculpatului, mai mulți la număr (de exemplu, trei), spre studiere în întregime în format electronic, prin intermediul unui laptop, la sediul parchetului. Se poate observa cu ușurință că dosarul nu va putea fi studiat la fel de lesnicios: prin intermediul laptop-ului nu poate fi vizionată decât o singură pagină într-o unitate de timp dată, în timp ce, în cazul studierii fizice, activitatea poate deveni *simultană*. Adică activitatea de studiere poate fi împărțită până la 3 (trei) avocați (aceștia putând studia simultan tot atâtea volume distincte /părți distincte din volume).

În termeni de *timp*, având în vedere și exemplul dat, consecința principală a studierii unui dosar în format electronic *poate* consta în *imposibilitatea comprimării duratei procedurii*,

⁵ Chiar dacă nu prezintă relevanță, prezentarea dosarului spre studiu în format electronic are avantajul minimizării riscului distrugerii/degradării accidentale/voluntare a acestuia.

indiferent câte resurse umane ar fi alocate pentru parcurgerea acesteia⁶.

Incapacitatea de a fi realizată simultan face din metoda punerii la dispoziția părții/subiectului procesual principal a dosarului în format electronic *o procedură cu potențial de a îngrădi exercitarea dreptului de a studia dosarul*.

Dar este această *potențială îngrădire a dreptului la studiu* una care să prezinte și efecte pe plan procesual penal?

Mai exact, poate interveni nulitatea procedurii consultării dacă se dovedește că cel interesat, deși a implicat resurse umane multiple la nivelul apărării sale (mai mulți avocați simultan), s-a lovit de imposibilitatea consultării simultane a dosarului ce i-a fost pus la dispoziție exclusiv în format electronic?

Consider că răspunsul este NU.

Nu poate interveni nulitatea procedurii pentru că dreptul la consultare a dosarului nu a fost îngrădit în substanța sa.

Se observă, după cum am arătat, că legea procesual penală definește acest drept la consultare din perspectiva a trei ramuri distincte: studiere, dreptul de nota date/informații și de a obține fotocopii ale actelor de la dosar.

Consider că, de principiu, pentru ca o consultare de dosar să nu fie considerată ca fiind exercitată în mod abuziv –

⁶ Bineînțeles că procedura studierii dobândește aptitudine de a (re)deveni simultană atunci când, spre exemplu, organul de urmărire penală pune la dispoziția părții/subiectului procesual principal ce-și exercită dreptul tot atâtea dispozitive electronice de citire câte resurse umane (avocați) ace(a)sta își implică în procedură, particularitate greu de imaginat și care nu prezintă astfel relevanță.

Dincolo de această consecință principală ar mai putea intra în calcul și alte avantaje pe care studierea fizică le are în fața celei electronice - oboseala oculară mai redusă, o eficiență sporită în identificarea filelor deja vizualizate (semne de carte) -, dar relevanța acestora este practic inexistentă în raport cu cele ce vor fi arătate.

acele acte care au făcut obiectul studiului nu pot face obiectul fotocopierii⁷.

Și tot ca principiu, tot în sensul exercitării cu bună-credință a dreptului în discuție, dreptul la fotocopiare este subsidiar primelor două, adică se poate exercita numai atunci când din exercițiul primelor două nu se poate realiza o apărare eficientă⁸.

Or, în raport cu cele arătate mai sus, *imposibilitatea consultării simultane a dosarului poate fi surmontată cu succes prin exercițiul dreptului la fotocopiare a actelor acestuia*.

Este adevărat că, la acest moment al discuției, argumentația logico-juridică de mai sus se poate relativiza: pentru actele dosarului în raport cu care a fost privat de dreptul la consultare la un moment dat în timp (din cauza imposibilității consultării simultane...), partea/subiectul procesual principal va trebui să aștepte un nou termen până când actele vor fi fost fotocopyate și vor fi ajuns în posesia sa⁹.

Totuși, acest "timp mort" pentru apărare poate fi contracarat de către organele de urmărire penală prin punerea la dispoziția părții/subiectului procesual principal în discuție, fără trecerea unei perioade suplimentare de timp, la cerere, a unui suport de stocare a datelor cu formatul electronic al părții de dosar rămase de consultat.

⁷ Desigur, există și excepții de la acest principiu: poate cele mai importante fiind actele cu caracter tehnic sau complex, care necesită astfel un studiu mai în amănunt (vezi în acest sens și Nota P.Î.C.C.J. nr. 837/C/2014, precizată anterior).

⁸ Și aici vorbim de excepții (dreptul la fotocopiare devine principal), cum sunt situațiile obiective în care apărarea nu poate fi realizată direct, ci doar *la distanță* (este cazul, spre exemplu, al unui suspect/învințit aflat în străinătate, care nu își permite/nu dorește apărător ales, iar asistența juridică nu este obligatorie).

⁹ Chiar rezonabil, după cum afirmă art. 94 alin. (3) C.p.p., acest termen tot este de natură să afecteze realizarea eficientă a apărării.

Concluzie:

Dreptul la consultare a dosarului, astfel cum este definit în cuprinsul art. 94 alin. (2) C.p.p., **este garantat** atunci când **actele dosarului sunt puse chiar în totalitate la dispoziția petiționarului în format electronic**, cu următoarea condiție: atunci când partea/subiectul procesual principal în cauză și-a manifestat dezacordul cu privire la această modalitate de studiu, indiferent dacă acceptă sau nu să-și exercite dreptul în aceste condiții, organul de urmărire penală are obligația să o informeze din oficiu că are dreptul să primească în format electronic (pe suport de stocare) partea din dosar rămasă nestudiată sau dosarul în întregime, după caz¹⁰.

¹⁰ Dreptul de a obține fotocopii trebuie să fie asigurat de organul de urmărire penală și atunci când dosarul este pus la dispoziția persoanei îndreptățite doar în format electronic. Bineînțeles că dreptul la fotocopii nu presupune îndeplinirea obligației aferente numai/cu preponderență în modalitatea arătată (format electronic), ci și în format clasic, pe suport de hârtie (variantele din concluzie fiind aleasă din considerente de eficiență).

În altă ordine de idei, proporția în care dosarul este prezentat solicitantului îndreptățit mai mult sau mai puțin în format electronic și restul în format clasic, spre studiu, nu necesită explicații suplimentare față de cele deja enunțate și argumentate la nivel de principiu.

Considerații generale privitoare la infracțiunile care aduc atingere domiciliului și vieții private¹

Radu Bodea - procuror șef secție judiciară la
Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea
Profesor universitar doctor – Facultatea de Drept –
Universitatea Oradea

“There isn’t any uninteresting or negligible object for human curiosity and there isn’t any object of questionable morality to which human curiosity can resist.” D. Pavel and C-tin Turianu, Calumny in press, “Șansa” Publishing House, Bucharest, 1996, pages 10-11.

Aspecte generale.

Ceea ce a cunoscut o rapidă și imensă dezvoltare și perfecțiune în societatea modernă este cu predilecție activitatea informațională. Pe această cale se pot obține cu destulă ușurință

¹ Reglementări ample privind apărarea vieții private se regăsesc și în legislațiile altor state. În capitolul 6 al Codului penal francez, în secțiunea I, intitulată “Atentatul la viața privată”, se prevede în art. 226-1 că “e pedepsit faptul de a se păstra, a aduce sau a lăsa să se aducă la cunoștința publicului sau a unui terț, sau de a folosi, în orice manieră ar fi, orice înregistrare sau document obținut cu ajutorul unuia dintre actele prevăzute în art. 226-1”. Codul penal al Spaniei, în capitolul I din Titlul 10, intitulat “Delicte împotriva intimității, dreptului la propria imagine și inviolabilității domiciliului”, prevede în art. 197-1 “cel care, pentru a descoperi secretele sau a leza intimitatea altuia, fără consimțământul acestuia, se va folosi de documentele sale, scrisori, mesaje poștale, electronice sau oricare alte documente sau efecte personale, sau interceptează comunicațiile acestuia sau folosește instrumente (mijloace) tehnice de ascultare, transmisie, imprimare sau reproducerea sunetului sau imagini sau oricare alt semnal de comunicație va fi pedepsit”. Codul penal italian prevede în art. 615 bis (1) “Amestec ilicit în viața privată: oricine folosindu-se de instrumente de înregistrare vizuală sau sonoră, îi provoacă în mod nepermis informații sau imagini care aduc atingere vieții private se pedepsește” – Eliodor Tanislav, Dreptul la intimitate, Editura Eminescu, București, 1997, p. 132-158.

date, informații despre o persoană. Dar este deosebit de important a preciza că obiectul acestor informații privește unele aspecte referitoare la viața persoanelor cu care publicul vine mai des în contact (oameni politici, vedete, sportivi etc.), dându-se publicității chiar amănunte din viața particulară a acestor persoane care au reușit să iasă, într-un mod oarecare, din sfera anonimatului.

Firește că, în ultimii ani, am asistat la numeroase scandaluri care au avut ca obiect încălcarea dreptului la viața privată a unor oameni publici sau a altor persoane.

Această nouă reglementare vine tocmai în sprijinul apărării persoanelor a căror intimitate poate fi lezată prin acțiuni abuzive.

Rațiunea reglementărilor privitoare la viața privată este aceea de a realiza un just echilibru între dreptul la viața privată și dreptul la liberă exprimare, drepturi recunoscute de Constituție.

Infracțiunea de violare a vieții private.

Potrivit art. 226 C.pen.: „atingerea adusă vieții private, fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini, ascultarea cu mijloace tehnice sau înregistrarea audio a unei persoane aflate într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta sau a unei convorbiri private se pedepsește cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amenda. (alin. 1)

Divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea, fără drept, a sunetelor convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. 1 către o altă persoană sau către public se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amenda. (alin. 2)

Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. (alin. 3)

Nu constituie infracțiune fapta săvârșită:

a. de către cel care a participat la întâlnirea cu persoana vătămată în cadrul căreia au fost surprinse sunetele, convorbirile sau imaginile, dacă justifică un interes legitim;

b. dacă persoana vătămată a acționat explicit cu intenția de a fi văzută ori auzită de făptuitor;

c. dacă făptuitorul surprinde săvârșirea unei infracțiuni sau contribuie la dovedirea săvârșirii unei infracțiuni;

d. dacă surprinde fapte de interes public care au semnificație pentru viața comunității și a căror divulgare prezintă avantaje publice mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate; (alin. 4).

Plasarea, fără drept, de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video, în scopul săvârșirii faptelor prevăzute în alin. 1 și 2, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani. (alin. 5).

Infracțiunea de violare a vieții private² prezintă o formă tip și două variante agravate.

a. Varianta tip a infracțiunii prev. de art. 226 alin. (1) C.pen.

Obiectul juridic îl reprezintă relațiile sociale care ocrotesc viața privată a unei persoane împotriva actelor care ar putea să o lezeze.

Obiectul material îl reprezintă fotografiile, documentele, înregistrările de pe benzile magnetice, materialele filmate precum și alte materiale în care se regăsește victima infracțiunii.

Subiectul infracțiunii.

² Prin această incriminare se asigură protecția penală a valorilor garantate de art. 8 din CEDO. Reglementarea își găsește corespondent și în Codurile penale: francez, spaniol, portughez, italian, elvețian, finlandez etc.

Subiect activ poate fi orice persoană, iar participația penală este posibilă sub toate formele.

Subiect pasiv, de asemenea, poate fi orice persoană.

Latura obiectivă. Elementul material constă într-o **acțiune de atingere adusă vieții private**.

Această acțiune prezintă mai multe modalități alternative de realizare, astfel:

- prin fotografiere;
- prin captarea sau înregistrarea de imagini;
- prin ascultare cu mijloace tehnice a unei persoane;
- prin înregistrarea audio a unei persoane.

Fotografierea unei persoane presupune fixarea imaginii unei persoane pe o placă sau pe o hârtie fotografică sensibilă, cu ajutorul unui aparat fotografic³.

Captarea sau înregistrarea de imagini presupune înregistrarea, receptarea de reprezentări vizuale pe suport magnetic, digital sau informatic, obținerea de înregistrări video.

Ascultarea cu mijloace tehnice a unei persoane presupune a percepe tot ce spune o persoană, a fi atent la tot ce spune ea, folosind mijloacele tehnice de la cele mai rudimentare până la cele mai sofisticate, ultramoderne (reportofon, microfon, dispozitive complicate plasate secret în camera în care se dorește ascultarea convorbirilor unei persoane).

Înregistrarea audio a unei persoane presupune, în accepțiunea textului legal, a imprima cu mijloace tehnice de la cele mai rudimentare până la cele mai complicate sunetele, cuvintele exprimate de o persoană, la fel prin instalarea ascunsă a acestor mijloace în cameră.

Pentru realizarea elementului material al acțiunii de atingere adusă vieții private în modalitățile mai sus expuse este necesar ca aceste acțiuni să **privească o persoană aflată într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta**.

³ DEX, op. cit., p. 394;

Locuința, încăperea sau dependența ținând de aceasta au semnificația prevăzută în art. 224 C.pen.

Pentru existența infracțiunii este necesar ca datele, sunetele, informațiile sau imaginile să **provină din interiorul unei locuințe, încăperi sau dependențe ținând de acestea, fără consimțământul persoanei care le folosește sau fără permisiunea legii.**

Nu este necesar ca subiectul pasiv, victima infracțiunii, să fie proprietarul locurilor supravegheate, pentru îndeplinirea cerinței legale este suficient să fie vorba de o persoană care folosește aceste locații. Simpla fotografiere sau filmare a unei locuințe sau încăperi private nu constituie infracțiune.

În opinia noastră, socotim că, deși legea nu prevede, protecția vieții private trebuie să fie extinsă și asupra „**locului împrejmuit ținând de acestea**” (de locuință, încăpere sau dependență).

Folosința unei locuințe, încăperi sau dependențe **trebuie să aibă caracter efectiv și de regulă mai îndelungat** (excepție făcând camerele de hotel și locurile care au statutul de locuințe chiar dacă sunt folosite pentru o singură noapte), neputându-se pune o astfel de chestiune în cazul unor musafiri aflați într-o vizită scurtă.

Nu constituie infracțiune fotografierea sau filmarea în locuri publice a exteriorului unui imobil cu destinația de locuință, reședință sau casă de vacanță, aparținând oricărei persoane. Legea interzice interceptarea prin orice mijloace a ceea ce se întâmplă în interiorul locurilor arătate în art. 226 alin. (1) C.pen. Simpla fotografiere a exteriorului unei locuințe de către orice persoană de bună credință, fără ca acest lucru să aducă prejudicii proprietarului sau celui care folosește locuința, nu încalcă ordinea juridică, deci fapta acesteia nu constituie infracțiune.

Elementul material al infracțiunii se poate realiza și prin comiterea acțiunilor alternative de captare, înregistrare sau

ascultare în afara unei locuințe, încăperi sau dependințe ținând de acestea, însă în această ipoteză aceste acțiuni trebuie **să privească o convorbire privată.**

În această situație nu mai contează locul săvârșirii acțiunii, fapta se poate săvârși în public (în restaurant, într-o piață, în bar, la o reuniune de lucru, într-un birou etc.). Esențial pentru existența infracțiunii este desfășurarea unei convorbiri private între două sau mai multe persoane. Este de asemenea necesar să existe contact direct între acestea. Interceptarea unei convorbiri private prin mijloace de comunicare la distanță (telefon, telegraf, sms, email, videoconferință etc.) va întruni elementele constitutive ale infracțiunii de violare a secretului corespondenței prev. de art. 302 alin. (2) C.pen.

O altă trăsătură ce caracterizează latura obiectivă presupune că activitatea de fotografiere, capturare sau înregistrare de imagini, ascultare cu mijloace tehnice sau înregistrare audio a unei persoane aflată într-o locuință sau încăpere ori dependință ținând de aceasta sau a unei convorbiri private **trebuie efectuată fără drept.**

Aceasta presupune că fapta nu este autorizată de lege și nici nu poate fi invocată vreuna din cauzele justificative speciale prevăzute în art. 226 alin. (4) C.pen.

Este de precizat că în activitatea de efectuare a urmăririi penale, organul de urmărire penală, în condițiile legii, poate folosi mijloacele de interceptare, situație în care nu se realizează conținutul infracțiunii prev. de art. 226 C.pen.

În afară de organele de urmărire penală, care pot efectua această activitate în virtutea legii, este de precizat că **detectivilor particulari, ziaristilor și reporterilor le sunt interzise folosirea mijloacelor de interceptare**, astfel că aceștia vor răspunde pentru săvârșirea infracțiunii de încălcare a vieții private dacă nu vor putea invoca vreuna din cauzele justificative prev. de art. 226 alin. (4) C.pen.

Urmarea imediată constă în încălcarea intimității, a vieții private a unei persoane.

Între acțiunea făptuitorului și urmarea imediată trebuie să existe o **legătură de cauzalitate**.

Consumarea infracțiunii are loc atunci când se produce urmarea imediată, adică atunci când se aduce atingere vieții private a unei persoane. Încălcarea dreptului la viață privată poate îmbrăca forma unei activități infracționale continuate, caz în care infracțiunea se epuizează în momentul efectuării ultimului act al activității ilicite.

Latura subiectivă presupune săvârșirea faptei cu intenție directă sau indirectă.

Sanctiunea. Infracțiunea prev. de art. 226 alin. (1) C.pen. se pedepsește cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă.

b. Forma agravată a infracțiunii prev. de art. 226 alin. (2) C.pen.

Obiectul juridic, obiectul material și subiecții prezintă aceleași trăsături ca și la infracțiunea tip prev. de art. 226 alin. (1) C.pen., analizată anterior.

Latura obiectivă. Elementul material prin care se realizează latura obiectivă a infracțiunii presupune săvârșirea unor activități alternative:

- **divulgarea** sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1);
- **difuzarea** sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1);
- **prezentarea** sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1);
- **transmiterea** sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1);

A divulga înseamnă a aduce la cunoștință unei persoane, a destăinui, a dezvălui.

Difuzarea presupune distribuirea, punerea în vânzare, propagarea, răspândirea sunetelor, convorbirilor sau imaginilor prev. în alin. (1).

Prezentarea presupune înfățișarea, arătarea, aducerea spre examinare a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1).

Transmiterea presupune trecerea, comunicarea, a face să ajungă la altul, a sunetelor convorbirilor ori a imaginilor prevăzute în alin. (1).

O altă trăsătură ce caracterizează latura obiectivă privește faptul ca oricare dintre aceste activități materiale alternative să se refere la obiectul material al infracțiunii **ce trebuie să fie divulgat, difuzat, prezentat ori transmis către o altă persoană sau către public.**

Și, în sfârșit, ultima trăsătură ce caracterizează latura obiectivă a acestei infracțiuni presupune ca activitatea materială în oricare din modalitățile alternative realizate să fie efectuată **fără drept.** Cu privire la explicații facem trimitere la explicațiile date cu prilejul examinării infracțiunii prev. de art. 226 alin. (1) C.pen.

Latura subiectivă presupune săvârșirea faptei cu intenție directă sau indirectă.

Sanctiunea. Infracțiunea prev. de art. 226 alin. (2) C.pen. se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

c. Forma agravată a infracțiunii prev. de art. 226 alin. (5) C.pen.

Această formă a infracțiunii constă în plasarea, fără drept, de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video în scopul săvârșirii faptelor prevăzute în alin. (1) și (2).

Trăsături distincte de celelalte forme ale infracțiuni prev. de art. 226 C.pen. prezintă doar latura obiectivă și latura subiectivă.

Latura obiectivă a infracțiunii prev. de art. 226 alin. (5) C.pen. constă în **activitatea materială de plasare** de mijloace tehnice de înregistrare audio sau video.

Plasarea presupune așezarea, punerea, montarea de mijloace tehnice de înregistrare (microfoane, camere video etc.) într-o locuință, încăpere sau dependință ținând de acestea, în scopul fotografierii, filmării sau înregistrării unei persoane ori chiar și într-un loc public, dar pentru a capta, înregistra sau asculta o convorbire privată.

Dacă după plasarea mijloacelor de interceptare, făptuitorul trece efectiv la realizarea scopului, înregistrând audio sau video o persoană sau o convorbire privată, se va reține varianta agravată a infracțiunii prev. de art. 226 alin. (5) C.pen., luându-se în considerare la individualizarea pedepsei dacă scopul s-a realizat sau nu.

O altă trăsătură ce caracterizează latura obiectivă a acestei infracțiuni constă în faptul că activitatea materială, respectiv activitatea de plasare a mijloacelor tehnice de înregistrare audio sau video, să se realizeze **fără drept**.

Latura subiectivă presupune săvârșirea faptei cu **intenție directă**. În acest caz făptuitorul urmărește un scop special, respectiv săvârșirea faptelor prevăzute în alin. (1) și (2).

Sanctiunea. Infracțiunea prev. de art. 226 alin. (5) C.pen. se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani.

d. Cauze justificative.

Potrivit art. 226 alin. (4) lit. a) C.pen, nu constituie infracțiune:

1. fapta săvârșită de către cel care a participat la întâlnirea cu persoana vătămată în cadrul căreia au fost surprinse sunetele, convorbirile sau imaginile, dacă justifică un interes legitim.

Expresia **interes legitim**, în sensul folosit de legiuitor, presupune o preocupare de a proteja, de a ocroti o valoare importantă materială sau morală, în statul nostru de drept. Interesul ocrotit va putea privi nu numai o autoritate, o unitate publică, dar și o persoană particulară privată.

Interesul legitim trebuie să fie serios, temeinic, pentru a justifica încălcarea vieții private a victimei.

Astfel, este justificată acțiunea făptuitorului dacă prin aceasta se va preveni un pericol, care poate amenința o unitate publică, o autoritate (înregistrarea unei discuții privitoare la provocarea unui incendiu, în vederea obținerii despăgubirii potrivit poliției de asigurare etc.).

Există interes legitim, de exemplu, și în cazul înregistrării recunoașterii părții vătămate că întreține relații intime cu soția inculpatului, pentru a le folosi ulterior în procesul de divorț. De această dată interesul legitim are un caracter privat.

2. dacă persoana vătămată a acționat explicit cu intenția de a fi văzută ori auzită de făptuitor.

Apreciem că în această situație nu este necesar ca victima să-și dea consimțământul la fotografierea, înregistrarea, divulgarea, difuzarea, prezentarea sau transmiterea fără drept a sunetelor, convorbirilor ori a imaginilor fotografiate sau înregistrate, ci doar ca aceasta **să acționeze explicit cu intenția de a fi văzută sau auzită de făptuitor** (de exemplu, fiind vecini în dușmănie, atât victima cât și făptuitorul se află în curte, iar victima proferează diferite cuvinte, legate de diferendul dintre ei, tocmai pentru a fi auzite; într-o astfel de situație înregistrarea victimei nu constituie infracțiune).

3. dacă făptuitorul surprinde săvârșirea unei infracțiuni sau contribuie la dovedirea săvârșirii unei infracțiuni.

Această cauză justificativă se referă la situația în care prin înregistrare, filmare se surprinde săvârșirea unei infracțiuni ori prin ele făptuitorul contribuie la dovedirea săvârșirii unei infracțiuni.

4. dacă surprinde fapte de interes public care au semnificație pentru viața comunității și a căror divulgare prezintă avantaje publice mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate.

Condiția esențială este aceea ca prin înregistrarea audio sau fotografierea faptei și divulgarea acesteia avantajele publice să fie mai mari decât prejudiciul produs persoanei vătămate, respectiv persoanei fotografiate sau înregistrate.

Minutele Deciziilor Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală al Înaltei Curți de Casație și Justiție (aprilie 2014 – iunie 2015)

Decizia nr. 1/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 349 din 13/05/2014

În aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pentru ipoteza unui concurs de infracțiuni, într-o primă etapă se verifică incidența dispozițiilor art. 6 din Codul penal, cu privire la pedepsele individuale.

În a doua etapă se verifică dacă pedeapsa rezultantă aplicată potrivit legii vechi depășește maximumul la care se poate ajunge în baza legii noi, conform art. 39 din Codul penal.

În cazul în care pedeapsa rezultantă, aplicată potrivit legii vechi, depășește maximumul la care se poate ajunge în baza art. 39 din Codul penal, pedeapsa rezultantă va fi redusă la acest maximum.

În caz contrar, pedeapsa rezultantă va rămâne astfel cum a fost stabilită potrivit legii vechi.

Decizia nr. 2/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 319 din 30/04/2014

În aplicarea art. 5 din Codul penal, stabilește că prescripția răspunderii penale reprezintă o instituție autonomă față de instituția pedepsei.

Decizia nr. 3/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 392 din 28/05/2014

În aplicarea art. 336 alin. (1) din Codul penal, în ipoteza unei duble prelevări de mostre biologice, rezultatul alcoolemiei cu relevanță penală este cel dat de prima prelevare.

Decizia nr. 4/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 434 din 13/06/2014

Prevederile art. 22 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal cu referire la art. 129 alin. (2) lit. b) din Codul penal nu sunt aplicabile faptelor definitiv judecate la data de 1 februarie 2014.

Decizia nr. 5/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 470 din 26/06/2014

În aplicarea art. 5 din Codul penal, se are în vedere criteriul aprecierii globale a legii penale mai favorabile.

Constată că nu este permisă combinarea prevederilor din legi succesive în stabilirea și aplicarea legii penale mai favorabile cu privire la condițiile de existență și sancționare ale infracțiunii în formă continuată.

Decizia nr. 6/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 471 din 26/06/2014

În aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul tentativei, limita maximă a pedepsei ce trebuie avută în vedere este maximumul prevăzut de lege pentru forma tentată (maximumul special al pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată, redus sau înlocuit conform dispozițiilor privind tratamentul sancționator al tentativei).

Decizia nr. 7/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 471 din 26/06/2014

În aplicarea legii penale mai favorabile, potrivit art. 6 din Codul penal, în cazul infracțiunilor continuate, prin sintagma "maxim special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită" se înțelege maximul special prevăzut de lege pentru infracțiune, fără luarea în considerare a cauzei de majorare a pedepsei prevăzută pentru infracțiunea continuată.

Decizia nr. 8/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 473 din 27/06/2014

În aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, stabilește că la maximul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită nu se vor lua în considerare circumstanțele atenuante sau agravante reținute condamnatului și care apar valorificate în pedeapsa concretă, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximul special prevăzut de legea nouă.

Decizia nr. 10/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 502 din 07/07/2014

Stabilește că, în aplicarea art. 5 din Codul penal, circumstanțele atenuante se apreciază global în funcție de incriminare și sancțiune. În situația intrării în vigoare a unei noi legi, ce aduce modificări atât cu privire la pedepse, cât și cu privire la circumstanțele atenuante, circumstanțele ca parte din instituția sancțiunii unei infracțiuni nu pot fi privite și analizate distinct față de instituția pedepsei.

Înlăturarea circumstanțelor atenuante nu aduce atingere principiului neagrării situației în propria cale de atac

prevăzut în art. 418 din Codul de procedură penală, atunci când în concret, pentru aceeași faptă, se stabilește o sancțiune mai puțin severă.

Decizia nr. 12/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 507 din 08/07/2014

Stabilește că faptele prevăzute de art. 323 din Codul penal anterior și art. 8 din Legea nr. 39/2003, în reglementarea anterioară modificărilor aduse prin Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, se regăsesc în incriminarea din art. 367 din Codul penal, nefiind dezincriminate.

Decizia nr. 13/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 505 din 08/07/2014

Dispozițiile art. 6 alin. (1) din Codul penal, privitoare la legea mai favorabilă după judecarea definitivă a cauzei, sunt aplicabile și cu privire la hotărârea de condamnare pronunțată de un alt stat față de cetățenii români, dacă aceasta a fost recunoscută în procedura reglementată de Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Decizia nr. 14/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 525 din 15/07/2014

Stabilește că în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 alin. (1) din Codul penal, atunci când se compară pedeapsa aplicată cu maximumul special prevăzut de legea nouă, nu se va lua în considerare cauza specială de reducere a pedepsei prevăzută de

art. 320¹ alin. (7) din Codul de procedură penală anterior, reținută condamnatului și valorificată în pedeapsa concretă.

Decizia nr. 15/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 546 din 23/07/2014

Stabilește că, în interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, pentru ipoteza unei infracțiuni comise în stare de recidivă postexecutorie judecată definitiv înainte de intrarea în vigoare a noului Cod penal, pedeapsa aplicată prin hotărârea de condamnare se va compara cu maximul special prevăzut în legea nouă pentru infracțiunea săvârșită prin luarea în considerare a dispozițiilor art. 43 alin. (5) din Codul penal.

Decizia nr. 18/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 775 din 24/10/2014

Stabilește că în aplicarea legii penale mai favorabile, după judecarea definitivă a cauzei, potrivit art. 6 din Codul penal cu referire la art. 21 alin. (1), (2) și (3) din Legea nr. 187/2012:

- pedeapsa închisorii executabilă sau pedeapsa în cazul pluralității de infracțiuni executabilă aplicată pentru infracțiunile comise în timpul minorității al cărei quantum este până în 15 ani se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă egală cu durata pedepsei închisorii;

- pedeapsa executabilă sau pedeapsa în cazul pluralității de infracțiuni executabilă aplicată pentru infracțiunile comise în timpul minorității mai mare de 15 ani, însă care nu depășește 20 de ani, se va înlocui cu măsura educativă a internării într-un centru de detenție pe o perioadă de 15 ani.

Decizia nr. 20/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 766 din 22/10/2014

Stabilește că expertul tehnic judiciar este funcționar public în conformitate cu dispozițiile art. 175 alin. (2) teza întâi din Codul penal.

Decizia nr. 21/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 829 din 13/11/2014

Stabilește că dispozițiile art. 5 alin. (1) din Codul penal trebuie interpretate, inclusiv în materia prescripției răspunderii penale, în sensul că legea penală mai favorabilă este aplicabilă în cazul infracțiunilor săvârșite anterior datei de 1 februarie 2014 care nu au fost încă judecate definitiv, în conformitate cu Decizia nr. 265/2014 a Curții Constituționale.

Decizia nr. 25/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 935 din 22/12/2014

În aplicarea dispozițiilor art. 480-485 din Codul de procedură penală stabilește că procurorul nu poate, în faza de urmărire penală, în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, să rețină dispozițiile art. 396 alin. (10) din Codul de procedură penală, cu consecințe directe asupra reducerii limitelor de pedeapsă prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită.

Decizia nr. 26/2014

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 24 din 13/01/2015

Stabilește că medicul angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate are

calitatea de funcționar public în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul penal.

Decizia nr. 1/2015

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 105 din 10/02/2015

Stabilește că dispozițiile art. 308 din Codul penal reprezintă o variantă atenuată a infracțiunii de delapidare prevăzute de art. 295 din Codul penal.

La calcularea termenului de prescripție a răspunderii penale se ține seama de pedeapsa prevăzută de art. 295 din Codul penal raportat la art. 308 alin. (2) din Codul penal.

Decizia nr. 2/2015

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 159 din 06/03/2015

Stabilește că, în urma desființării deciziei date în recurs, în calea de atac a revizuirii reglementată în procedura prevăzută de art. 465 din Codul de procedură penală, în condițiile în care cauza a parcurs trei grade de jurisdicție (primă instanță, apel și recurs), în ultimă instanță soluționându-se recursul procurorului, calea de atac este recursul în forma și reglementarea prevăzută de lege la data judecării recursului inițial.

Decizia nr. 3/2015

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 380 din 02/06/2015

Statuează în sensul că, în aplicarea dispozițiilor art. 6 din Codul penal, stabilirea pedepsei în baza legii noi, în cazul pluralității de infracțiuni care, potrivit Codului penal din 1969, presupunea reținerea stării de recidivă postcondamnatorie cu revocarea suspendării condiționate, iar, potrivit Codului penal, condițiile recidivei postcondamnatorii cu privire la primul

termen nu mai sunt întrunite, se determină conform art. 44 raportat la art. 39 din Codul penal, referitoare la pluralitatea intermediară.

Decizia nr. 4/2015

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 244 din 09/04/2015

Stabilește că infracțiunea de vătămare corporală din culpă prevăzută de art. 184 alin. 2 teza I (fapta a avut vreuna din urmările prevăzute de art. 182 alin. 1) și alin. 4 din Codul penal din 1969 în ipoteza în care fapta a produs o vătămare ce a necesitat între 11 și 90 de zile îngrijiri medicale și nu îndeplinește una dintre condițiile impuse de alin. (1) al art. 196 din Codul penal este dezincriminată începând cu data de 1 februarie 2014.

Decizia nr. 5/2015

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 248 din 10/04/2015

Stabilește că hotărârea pronunțată în procedura examinării admisibilității în principiu a contestației în anulare, împotriva unei sentințe pentru care nu este prevăzută o cale de atac, nu poate fi supusă apelului.

Decizia nr. 6/2015

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 257 din 17/04/2015

Stabilește că, în interpretarea dispozițiilor art. 4 din Codul penal, succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (Ordinul ministrului mediului și pădurilor nr. 3.283/2012; art. 202 pct. 8 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal; Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 76/2014 și Ordinul

ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 118/2014) nu a avut ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț și, pe cale de consecință, nu a condus la dezincriminarea în concreto a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 108 din Legea nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 din Legea nr. 46/2008.

Decizia nr. 9/2015

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 406 din 09/06/2015

Stabilește că:

1. în aplicarea dispozițiilor art. 67 din Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, încheierea unui acord de mediere constituie o cauză sui-generis care înlătură răspunderea penală, distinctă de împăcare;

2. încheierea unui acord de mediere în condițiile Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator poate interveni în tot cursul procesului penal, până la rămânerea definitivă a hotărârii penale.

Decizia nr. 10/2015

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 389 din 04/06/2015

În interpretarea dispozițiilor art. 367 alin. (1) și (6) din Codul penal stabilește că, în ipoteza în care, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod penal, infracțiunea care intră în scopul grupului organizat a fost dezincriminată, nu mai este îndeplinită una dintre trăsăturile esențiale ale infracțiunii, respectiv condiția tipicității.

Decizia nr. 11/2015

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 381 din 02/06/2015

Stabilește că, în cazul infracțiunii de contrabandă prevăzute de Legea nr. 86/2006 privind Codul vamal al României, se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale a bunurilor sau mărfurilor introduse ilegal pe teritoriul vamal al României, concomitent cu obligarea inculpaților la plata sumelor reprezentând datoria vamală, numai în ipoteza în care acestea au trecut de primul birou vamal situat pe teritoriul vamal comunitar fără să fi fost prezentate în vamă și transportate spre acest birou vamal.

Decizia nr. 12/2015

Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 409 din 10/06/2015

În interpretarea dispozițiilor art. 6 alin. (1) din Codul penal, în cazul pedepselor definitive pentru infracțiuni care au produs consecințe deosebit de grave potrivit Codului penal anterior, determinarea maximului special prevăzut de legea nouă se realizează, chiar dacă valoarea prejudiciului este inferioară pragului valoric prevăzut de art. 183 din Codul penal, prin raportare la varianta agravată a infracțiunilor limitativ enumerate în art. 309 din Codul penal.

Decizia nr. 13/2015¹

Stabilește că în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, conform Deciziei nr. 265/2014 a Curții Constituționale, în cazul pluralității de infracțiuni constând într-o infracțiune pentru care, potrivit Codului penal anterior, a fost aplicată, printr-o hotărâre definitivă, o pedeapsă cu suspendarea

¹ <http://www.scj.ro/736/Cautare-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=Department&customQuery%5B0%5D.Value=202>

condiționată a executării care, conform art. 41 alin. (1) din Codul penal, nu îndeplinește condițiile pentru a constitui primul termen al recidivei postcondamnatorii și, respectiv, o infracțiune săvârșită în termenul de încercare, pentru care legea penală mai favorabilă este legea nouă, stabilirea și executarea pedepsei, în urma revocării suspendării condiționate, se realizează potrivit dispozițiilor art. 15 alin. (2) din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal raportat la art. 83 alin. (1) din Codul penal anterior.

Decizia nr. 15/2015²

După transferarea persoanei condamnate de autoritățile judiciare străine, în vederea continuării executării pedepsei în România, durata de pedeapsă considerată ca executată de statul de condamnare pe baza muncii prestate și a bunei conduite, acordată ca beneficiu în favoarea persoanei condamnate, de autoritatea judiciară străină, nu trebuie scăzută din pedeapsa ce se execută în România.

Decizia nr. 18/2015³

Dispozițiile art. 15 alin. (2) lit. e) din Legea nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, cu modificările și completările ulterioare, sunt aplicabile în cazul condamnării, prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă, la o pedeapsă privativă de libertate cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, cu aplicarea art. 81-82, respectiv cu executarea în alte condiții decât cele prevăzute de art. 57 alin. (1) din Legea nr.

² <http://www.scj.ro/736/Cautare-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=Department&customQuery%5B0%5D.Value=202>

³ <http://www.scj.ro/736/Cautare-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=Department&customQuery%5B0%5D.Value=202>

15/1968 privind Codul penal al României, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Decizia nr. 19/2015⁴

Stabilește că fapta medicului din sistemul public de sănătate, care are calitatea de funcționar public, în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a din Codul penal, de a primi plăți suplimentare sau donații de la pacienți, în sensul art. 34 alin. (2) din Legea nr. 46/2003 privind drepturile pacientului, nu constituie o exercitare a unui drept recunoscut de lege care să atragă incidența dispozițiilor art. 21 alin. (1) teza I-a din Codul penal.

Decizia nr. 20/2015⁵

În interpretarea art. 327 alin. (2) din Codul penal, stabilește că cerința esențială a elementului material al infracțiunii de fals privind identitatea reglementată în varianta tip, vizând folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, este obligatorie și în ipoteza în care acțiunea de prezentare s-a făcut prin întrebuițarea identității reale a unei persoane.

Decizia nr. 22/2015⁶

Ședința din data de 9 iunie 2015

⁴ <http://www.scj.ro/736/Cautare-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=Department&customQuery%5B0%5D.Value=202>

⁵ <http://www.scj.ro/736/Cautare-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=Department&customQuery%5B0%5D.Value=202>

⁶ <http://www.scj.ro/736/Cautare-jurisprudenta?customQuery%5B0%5D.Key=Department&customQuery%5B0%5D.Value=202>

Stabilește că în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 466 alin. (1) din Codul de procedură penală, obiectul cererii de redeschidere a procesului penal în cazul judecării în lipsă a persoanei condamnate îl reprezintă numai hotărârile penale definitive prin care s-a dispus condamnarea, renunțarea la aplicarea pedepsei ori amânarea aplicării pedepsei, indiferent dacă judecata în primă instanță sau în calea ordinară de atac este consecința rejudecării cauzei ca urmare a admiterii contestației în anulare ori revizuirii.

2. VARIA

Propuneri în vederea completării Proiectului privind revizuirea Constituției României. Autoritatea judecătorească.

Liviu Popescu

„We haven't fought for toys.”¹

Avram Iancu

Argument.

După 50 de ani de comunism urmați de 25 de ani de tranziție², nu există imperativ mai urgent, în ceea ce privește justiția penală, decât recuperarea **încrederii** în imparțialitatea actului de justiție, suspiciunea generalizată și permanentă de partizanat politic generând o adevărată sciziune a societății³.

¹ Nici cei căzuți în Revoluția anticomunistă din 1989 *nu s-au luptat pentru jucării...*, pentru schimbări cosmetice.

² În opinia noastră, „reforma” și ulterior „modernizarea” statului nu au atins esența instituțiilor judiciare, mecanismul profund de putere prin care regimul politic (comunist) le controla în sensul manipulării. Fără destructurarea acestui mecanism, independența sistemului rămâne doar declarativă și iluzorie.

³ Percepția privind independența sistemului judiciar rămâne **foarte scăzută** în România în comparație cu celelalte state UE (poziția 23 din 28), conform **Tabloului de bord privind justiția 2015 – COM (2015) 116 final, al Treilea Raport al Comisiei Europene** (graficul 47, p. 43), analiză exclusiv asupra instanțelor. Dar asupra parchetelor (întrebarea este retorică)?

În același sens, ultimul raport (afereant anului 2014) al **World Economic Forum** (pe baza datelor furnizate de agenții internaționale precum UNESCO, FMI, OMS etc.) clasează România pe un modest loc 84 din 144 țări analizate la capitolul „Independența justiției”, cu un scor mai slab decât Tadjikistan, Botswana sau Namibia (a se vedea integral raportul la <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/rankings/>).

Fără pretenția de a inventa soluții originale, ci identificându-le în tradiția democratică a justiției românești, cum de altfel le putem regăsi și în majoritatea sistemelor judiciare contemporane din lumea civilizată (cu unele deosebiri datorate specificului național), propunerile noastre vizează decuplarea reală (nu doar declarativă însă falsă, ca până acum) a justiției de **influența factorului politic** care se manifestă atât prin *pârghii instituționale* („Oamenii **cheie** în justiție ...”⁴ sunt funcțiile de conducere numite politic în magistratură + principiul subordonării ierarhice), cât și prin *pârghii informale* (menținerea în sistem a foștilor informatori, agenți de influență sau ofițeri sub acoperire niciodată dezvăluiți, campanii de presă și presiune etc.).

*

* *

Propunerile noastre sunt⁵:

Și, iarăși, în același sens, **Freedom House Report Nation in Transit 2015** notează România, la capitolul „Independența justiției” cu scoruri mai slabe decât Bulgaria, Slovacia, Ungaria, Polonia sau Cehia, specifice democrațiilor semi-consolidate (integral Raportul la <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/nations-transit-2015#.Va4cQKSqpHw>).

⁴ „Oamenii-**cheie** în justiție sunt președintele și vicepreședintele Înaltei Curți, ai DNA, DIICOT. Aici sunt **cheile** în justiție”, după cum spunea Președintele României conducând ședința CSM-ului din 6 ian. 2014. Cei care **descuie** așadar, sau dimpotrivă, **încuie** sistemul (a se vedea <http://www.ziare.com/bucuresti/stiri-actualitate/cheile-din-justitie-mecanismul-prin-care-marile-procese-de-la-inalta-curte-sunt-judecate-de-aceiasi-magistrati-4419209>).

⁵ Instituțional, Ministerul Public nu trebuie implicat în legiferare, aceasta reprezentând chintesența **activității politice** față de care instituția noastră ar trebui să rămână echidistantă. Partidele politice *pierd sau câștigă alegerile* tocmai pe baza diferențelor de viziune exprimate în proiectele de politici publice față de care Ministerul Public are **obligația de rezervă** ce rezultă din faptul că, nu întâmplător, nu are drept de inițiativă legislativă (așa cum au instituțiile politizate, parte a autorității executive).

1. a) Transformarea procurorului anchetator în judecător de instrucție (cu statut **identic** cu al celorlalți judecători) însă cu atribuții extinse, cumulând atât funcția de urmărire (inculpare) cât și cea de instrucție propriu-zisă (strângerea probelor).
 - b) Sau, dacă se preferă menținerea actualei titulaturi a funcției, garantarea inamovibilității și independenței jurisdicționale a procurorului⁶ (identitate de statut cu judecătorul), eliminându-se atât subordonarea în cadrul sistemului Ministerului Public, cât și autoritatea ministrului justiției, controlul asupra actelor procurorului urmând a se realiza exclusiv de către instanță, la sesizarea persoanelor interesate sau a conducătorilor de parchet.
2. Instituirea **Curților cu jurați** pentru judecarea infracțiunilor grave (sistem **în prezent** utilizat, în

Strict individual, însă, magistrații pot exprima opinii personale de specialitate ca o componentă a responsabilităților cetățenești liber asumate, în conformitate cu art. 11 alin. (1) din Legea nr. 304/2004.

Doar din această perspectivă și numai pentru a răspunde inițiativei de consultare publică, formulăm prezentele propuneri.

⁶ Cât de actuale sunt cuvintele marelui penalist I. Tanoviceanu ! „Inamovibilitatea **membrilor** Ministerului Public este prima condițiune a independenței lor, iar această independență este cea mai de seamă **chezășie pentru libertățile cetățenești** și pentru realizarea unei justiții represive demne și serioase.

Puterea executivă, aproape pretutindeni, a perzistat și perzistă în a-și conserva deschisă o porțiță prin care să se strecoare continuu presiunea mâinii sale animată de motive și interese străine justiției. Dependența Ministerului Public de puterea executivă, iată porțița!

*Toți autorii de drept penal, toți specialiștii și toți cei cari năzuesc să asigure justiției condițiunile unei desăvârșite funcționări susțin, **cu argumente ce nu cunosc replică**, independența Ministerului Public. Ce păcat însă, că nu aceștia fac legile!?” I. Tanoviceanu, „Tratat de drept și procedură penală”, volumul IV, Buc., 1926, Tip. „Curierul Judiciar” p. 135.*

diferite forme, în Marea Britanie, Irlanda, Noua Zeelandă, Australia, Canada, SUA, Japonia, Hong Kong, Franța, Italia, Germania, Austria, Elveția, Suedia, Norvegia, Belgia, Grecia etc.).

Acum 150 de ani, și cetățenii români aveau vocația de a efectua acest serviciu public⁷. Li s-a luat însă românilor această demnitate, nu prin modalități democratice, ci prin instaurarea dictaturii carliste⁸, situație care s-a menținut până în prezent⁹.

*

* *

3. Și, în final, o propunere de natură tehnică¹⁰: reformularea art. 23 alin. (6) astfel încât condițiile prevăzute în text care impun instanței, în faza de judecată, punerea în libertate a inculpatului arestat preventiv, să fie **cumulative** și nu **alternative** (ca în prezent).

„Și” în loc de „sau”.

Argument

Așa după cum este formulat în prezent, art. 23 alin. (6) obligă instanța, în faza de judecată, să pună în

⁷ Art. 105 din Constituțiunea din 1866 (reluat *ad litteram* în art. 105 din Constituțiunea din 1923) consacră : „*Juriul este statornicit în toate materiile criminale și pentru delictele politice și de presă.*”

⁸ „*Juriul se desființează.*” [art. 73 alin. (3) din Constituțiunea din 1938].

⁹ Cu precizarea că instituția *asesorilor populari* reglementată, atât pentru instanțe cât și pentru parchete (!), prin Decretul Ministerului Justiției nr. 132 din 2 aprilie 1949 pentru organizarea judecătorească (art. 53 și urm.) **nu are nicio legătură** cu instituția Juriului. Sau, mai exact, are fix aceeași legătură care există (!) între „statul de drept” și „statul de drepti” comunist, între „democrație” și „*democrația populară*” [consacrată în alin. (2) al Preambulului Constituției RPR din 1952].

Și nici *asistenții judiciari* de azi (art. 55 din Legea nr. 304/2004) nu sunt jurați.

¹⁰ Desigur, în măsura în care art. 152 alin. (2) din Constituție permite.

libertate inculpatul arestat preventiv dacă **cel puțin una** dintre cele două condiții **alternative** prevăzute în text este îndeplinită.

Or, în practică, în quasi-totalitatea cazurilor este îndeplinită cea de-a doua condiție (după terminarea urmăririi penale nu au apărut temeuri noi), ceea ce face neconstituțională menținerea măsurii arestării preventive chiar și în cazurile de maximă gravitate și pericol public.

În prezent, art. 23 alin. (6) stipulează:

*„(6) În faza de judecată instanța este obligată, în condițiile legii, să verifice periodic, și nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea și temeinicia arestării preventive și să dispună, de îndată, punerea în libertate a inculpatului, dacă temeiurile care au determinat arestarea preventivă au încetat **sau** dacă instanța constată că nu există temeuri noi care să justifice menținerea privării de libertate.”*

Conform propunerii noastre, art. 23 alin. (6) urmează a stipula:

*„(6) În faza de judecată instanța este obligată, în condițiile legii, să verifice periodic, și nu mai târziu de 60 de zile, legalitatea și temeinicia arestării preventive și să dispună, de îndată, punerea în libertate a inculpatului, dacă temeiurile care au determinat arestarea preventivă au încetat **și** dacă instanța constată că nu există temeuri noi care să justifice menținerea privării de libertate.”*

Proiectul de lege al comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerii legislative de revizuire a Constituției

Procuror **Daniela Brița**
Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Revision of the Constitution of Romania. The responsibility of the State for the damages resulted due to judicial errors and the possibility for them to go backwards, against magistrates. The principles of organization of the State. Length of arrest. Doing justice. Public dignity. Judicial police. Statute of prosecutor.

Noile realități de tip constituțional, transformările sociale și politice intervenite în perioada 2003-2015¹, au impus demersul unei noi revizuirii a Constituției României adoptate în 1991.

Pentru aceasta, Guvernul a instituit o comisie formată din membri ai Camerei Deputaților și ai Senatului, sprijinită în activitatea sa și de specialiști în drept constituțional.

Analizând proiectul de Lege privind revizuirea Constituției României, referitor la activitatea autorității judecătorești, supun discuției următoarele aprecieri:

I. Observații asupra textelor constituționale propuse

Răspunderea statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare și posibilitatea de a se îndrepta în regres împotriva magistraților.

¹ Constituția României, publicată în Monitorul Oficial nr. 233/1991, a fost revizuită prin Legea nr. 429/2003, publicată în Monitorul Oficial nr. 669/2003.

Potrivit pct. 40 din Proiectul de lege asupra revizuirii Constituției României, alineatele (1) și (3) ale articolului 52 se modifică și vor avea următorul cuprins:

(1) Persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea prejudiciului printr-o despăgubire echitabilă.

(3) Statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare. Răspunderea statului este stabilită în condițiile legii și nu înlătură răspunderea magistraților care și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență. **Statul exercită** dreptul de regres, în condițiile legii.

Însă, de regulă, statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare.

Prin excepție, magistrații răspund dacă și-au exercitat funcția cu rea-credință sau gravă neglijență.

Pe de altă parte, în timp ce magistrații răspund material în condițiile arătate, nicio altă putere în stat nu are o astfel de obligație.

Așadar, se constată că, deși și cele trei puteri ale statului sunt egale, formele de răspundere materială sunt diferite.

Totodată, menționez că majoritatea condamnărilor României la CEDO au cauze legislative, fapt care determină reglementări constituționale privind instituirea răspunderii materiale și pentru puterea executivă și legislativă, nefiind suficient argumentul că puterea legislativă este sancționată prin votul negativ exprimat de populație, cu atât mai mult cu cât puterea executivă nu este exercitată de membrii aleși.

Precizez că, referitor la modificarea propusă pentru alin. (3), Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, în ședința din 29 mai 2014, a apreciat că se impune eliminarea răspunderii

materiale a magistraților din Constituție, urmând ca aceasta să fie reglementată la nivelul legii organice.

În caz contrar, ar trebui reglementată tot la nivel constituțional și răspunderea materială pentru prejudiciile cauzate de reprezentanții celorlalte puteri în stat.²

Se poate constata că, potrivit Avizului nr. 3 al Consiliului Consultativ al judecătorilor Europeni (CCJE)³ în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit a deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțiale, de principiu, *judecătorii ar trebui să fie scutiți complet de răspundere în ceea ce privește plângerile directe împotriva lor în legătură cu exercițiul de bună-credință al funcțiunii lor. Erorile judiciare, fie că se referă la jurisdicție, fie la procedură, în aprecierea și aplicarea legii sau în evaluarea probelor, trebuie să fie rectificate prin apel; alte erori judiciare care nu pot fi recuperate astfel trebuie, cel mult, să conducă la o plângere a litigantului nesatisfăcut împotriva statului.*

Concluzia CCJE este aceea că *nu este potrivit ca un judecător să fie expus, în ceea ce privește exercițiul funcțiilor juridice, vreunei răspunderi juridice personale, chiar prin despăgubirea statului, cu excepția cazului în care o face cu greșeală intenționată.*

În același sens, în Raportul Comisiei de la Veneția asupra independenței sistemului judiciar, nr. CDL-AD (2010)004, Partea I, Secțiunea a III-a, pct. 8, paragraful 60, se prevede că *judecătorii ar trebui să poată fi trași la răspundere doar în cazul săvârșirii unor infracțiuni. În ceea ce privește însă acțiunile civile îndreptate împotriva lor pentru acțiuni*

² A se vedea minuta Comisiei nr. 1 a Consiliului Superior al Magistraturii din data de 19.05.2014

³ Avizul nr. 3 a fost adoptat la Strasbourg pe 10 noiembrie 2002 de către CCJE, organism consultativ al Consiliului Europei.

*săvârșite cu bună-credință în exercitarea funcției lor, ei trebuie să se bucure de protecție, în acord cu standardele generale, întrucât judecătorii nu pot judeca liber sub auspiciile obligării la plata potențialelor prejudicii*⁴.

Exemplificând reglementările altor state membre ale Uniunii Europene privind răspunderea magistraților, se constată ipoteze precum:

- *statul răspunde* de pagubele produse de autoritățile publice în exercitarea de către acestea a atribuțiilor ce le revin, chiar dacă sunt rezultate prin comiterea de către magistrați a unor fapte penale, fără a angaja răspunderea civilă a respectivilor magistrați (cazul Estoniei și al Olandei);

- *statul răspunde de principiu* de pagubele produse de autoritățile publice în exercitarea de către acestea a atribuțiilor ce le revin. *Prin excepție, se poate îndrepta în regres împotriva magistratului* care a comis o faptă personală gravă făcută cu intenția de a produce un prejudiciu (cazul Franței) sau care prin fapta comisă este pasibil de o sancțiune penală (cazul Germaniei).

În consecință, propun modificarea dispozițiilor articolului 52 alin. (3) potrivit următoarelor variante de text:

(3) ... Statul **poate să exercite** dreptul de regres, în condițiile legii;

sau,

(3) ... Statul **răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare.**

II. Alte observații și propuneri

1. Principiile de organizare a statului

⁴ Opinia dl. James Hamilton, membru supleant al Comisiei de la Veneția, exprimată cu ocazia dezbaterilor în cadrul Forumului Constituțional.

Conform dispozițiilor articolului 1 alin. (4), statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.

În articolul 4 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) este menționat **principiul „cooperării loiale”**.

Potrivit acestuia, instituțiile comunitare trebuie să coopereze cu bună-credință între ele, nu numai în sensul respectării reciproce a competențelor stipulate în actele juridice constitutive, ci și prin adoptarea oricăror măsuri care să garanteze îndeplinirea obligațiilor fiecărei instituții comunitare în parte și a tuturor instituțiilor în ansamblul lor.

Totodată, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a recunoscut ca principiu general al dreptului și obligația de cooperare loială.

În consecință, deși cooperarea loială nu este menționată în mod explicit în tratate, ea rămâne o obligație pe care orice stat membru și orice instituție europeană trebuie să o respecte.

Același principiu este reținut și de Comisia de la Veneția⁵.

Astfel, Comisia consideră că instituțiile statului român trebuie să se angajeze într-o "cooperare loială", având în vedere că fiecare reprezentant al acestora trebuie să țină cont că toate puterile statului au ca scop servirea intereselor întregii țări, nu "interesele înguste" ale fiecărei instituții sau interesele de partid.

De aceea, Comisia de la Veneția a hotărât că proiectul de revizuire a Constituției va trebui să introducă, printre principiile fondatoare ale sistemului constituțional românesc, și

⁵ Comisia de la Veneția a fost înființată în 1990, ca un organism consultativ al Consiliului Europei în probleme constituționale, jucând un rol important în adoptarea de legi fundamentale în mai multe țări care sunt conforme cu standardele europene în domeniu.

principiul respectului reciproc și al cooperării loiale între puterile prevăzute în Constituție.

Prin abordarea acestor principii – **respectul reciproc și cooperarea loială** – supun discuției și **egalitatea celor trei puteri în stat**.

Enumerarea în articolul 1 alin. (4) a celor trei puteri în stat a generat diverse judecăți de valoare pentru a stabili o eventuală ierarhizare a acestora. Ideea a pornit de la greșita înțelegere a principiului separației și echilibrului puterilor în stat, accentul căzând pe separația puterilor, echilibrul acestora fiind complet ignorat.

Tocmai faptul că cele trei puteri în stat sunt separate și diferite este un argument că ele nu pot fi ierarhizate, respectiv că niciuna nu este mai importantă decât cealaltă. Însăși egalitatea lor asigură echilibrul necesar funcționării sistemului statal.

Față de aceste considerente, propun completarea dispozițiilor articolului 1 alin. (4) astfel:

(4) Statul se organizează potrivit **principiilor separației, egalității, respectului reciproc, cooperării loiale** și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.

2. Durata reținerii

Potrivit dispozițiilor articolului 23 alin. (3): reținerea nu poate depăși 24 de ore.

Aceleași dispoziții se regăsesc și în articolul 209 alin. (3) Cod de procedură penală.

Raportat la exigențele pe care le presupune exercitarea dreptului la apărare, obligativitatea efectuării audierilor, aducerea la cunoștință a învinuirii, întocmirea tuturor actelor procesuale, prezentarea dosarului la instanța de judecată, studierea cauzei de către judecători, inculpați și avocați,

desfășurarea ședinței de judecată, **intervalul legal prevăzut de 24 de ore este insuficient.**

Din aceleași considerente, majoritatea statelor europene au prevăzut în legislația lor o durată a reținerii de 48 sau 72 de ore, care este în deplină concordanță cu exigențele Curții Europene a Drepturilor Omului.

Majorarea duratei maxime a reținerii este susținută atât de parchete cât și de Consiliul Superior al Magistraturii și a fost formulată în proiectul de lege privind revizuirea Constituției, inițiat de Președintele României, la propunerea Guvernului, față de care, examinând constituționalitatea dispozițiilor, Curtea Constituțională, prin decizia nr. 80 din 16 februarie 2014, a apreciat că *„termenul prevăzut este unul de natură să permită o ingerință minimă în ceea ce privește libertatea persoanei, respectă exigențele Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, ale Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice și ale art.21 alin. (3) din Constituția României și nu poate fi interpretat ca având drept efect suprimarea garanțiilor unui drept fundamental, în sensul art. 151 alin.(2) din Constituție. Modificarea propusă răspunde obligației statului de a asigura un just echilibru între interesul apărării drepturilor fundamentale ale individului și interesul apărării ordinii de drept, ținând seama de problemele pe care le-a ridicat în practică durata actuală a termenului de reținere, cât privește activitatea organelor de urmărire penală, cu consecințe directe asupra modului în care este asigurată realizarea intereselor generale ale societății și apărarea ordinii de drept. Reținerea cu o durată maximă de 48 de ore se justifică pentru efectivitatea măsurii și eficiența acesteia”*.

Întrucât **propunerile de modificare legislativă formulate cu privire la durata reținerii sunt diferite, respectiv 72 și 48 de ore**, iar practica judiciară demonstrează necesitatea majorării duratei maxime a acestei măsuri

preventive odată cu tendința de creștere a infracționalității și a specificului acestui fenomen infracțional, pentru a răspunde prompt și eficient printr-o modificare legislativă **este necesar ca durata reținerii să fie prevăzută în Codul de procedură penală și nu în Constituție**. Aceeași opinie este formulată și de către Consiliul Superior al Magistraturii.

În consecință, propun modificarea dispozițiilor articolului 23 alin. (3) din Constituție⁶ astfel:

(3) Durata reținerii este cea prevăzută în Codul de procedură penală.

3. Înfăptuirea justiției

Conform dispozițiilor articolului 124 alin. (1) *justiția se înfăptuiește în numele legii*.

Totodată, în articolul 11 din Constituție se prevede:

"(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatelor ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern."

Din acest text constituțional rezultă că toate tratatele internaționale la care România este parte, în urma ratificării lor de către Parlament, devin componente ale dreptului intern, indiferent de domeniul sau obiectul lor de reglementare.

Așadar, tratatele ratificate apar ca acte normative, în principiu, de aceeași valoare și forță juridică cu a celorlalte acte normative elaborate de autoritatea legiuitoare națională.

Pentru a corela dispozițiile menționate, propun completarea dispozițiilor articolului 124 alin. (1) astfel:

⁶ În spațiul public s-a exprimat opinia că reținerea de 24 de ore prevăzută în Constituție reprezintă o garanție a dreptului la libertate, iar articolul 152 alin. (2) din legea fundamentală prevede că nu pot face obiectul revizuirii, printre altele, garanțiile drepturilor fundamentale.

(1) Justiția se înfăptuiește în numele legii **naționale sau internaționale ratificată de România.**

4. Demnitatea publică

Conceptul de demnitate publică nu are o definiție sau reglementare legală expresă.

Totodată, se constată că toate persoanele care exercită puterea legislativă și executivă dețin funcții de demnitate publică.

Dintre magistrați, judecătorii și procurorii membri ai Consiliului Superior al Magistraturii au calitatea de demnitari.

Având în vedere egalitatea celor trei puteri ale statului, ar fi firesc ca toate persoanele care exercită puterea legislativă, executivă și judecătorească să aibă același statut, respectiv de demnitate publică.

Pentru considerentele expuse, s-ar impune ca prin Constituție să se definească noțiunea de demnitate publică și persoanele care au acest statut, urmând ca prin legi organice să se reglementeze modul de exercitare.

Potrivit acestor dispoziții, toți judecătorii și procurorii vor avea calitatea de demnitar.

5. Poliția judiciară

În articolul 131 alin. (3) din Constituție se prevede că parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată, conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare, în condițiile legii.

Potrivit dispozițiilor articolului 1 din Legea nr. 364/2004 republicată, poliția judiciară este organizată și funcționează în cadrul structurilor specializate ale Ministerului Afacerilor Interne.

Conform prevederilor articolului 2, alin. (3)-(5) din aceeași lege:

(3) *Ca organe de cercetare ale poliției judiciare funcționează lucrători specializați din Ministerul Afacerilor Interne anume desemnați de ministrul afacerilor interne, cu avizul favorabil al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, și își desfășoară activitatea sub autoritatea procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau sunt desemnați și funcționează în alt mod, potrivit unor legi speciale.*

(4) *Parchetele de pe lângă instanțele judecătorești conduc și supraveghează activitatea de cercetare penală a poliției judiciare.*

(5) *Poliția judiciară a Direcției Naționale Anticorupție se organizează și funcționează potrivit legii speciale a Direcției Naționale Anticorupție.*

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002 privind Parchetul Național Anticorupție, cu modificările și completările ulterioare, prevede că în cadrul Direcției Naționale Anticorupție funcționează ofițeri de poliție, constituind **poliția judiciară a Direcției Naționale Anticorupție**. Aceștia își desfășoară activitatea sub autoritatea exclusivă a procurorului șef al direcției.

Referitor la cariera profesională a polițiștilor din cadrul poliției judiciare, în articolul 6 alin. (1)-(3) din aceeași lege se prevede:

1) *Numirea, promovarea și eliberarea polițiștilor în/din funcțiile structurilor poliției judiciare se fac potrivit normelor de competență aprobate prin ordin al ministrului afacerilor interne, cu avizul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.*

(2) *Pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către lucrătorii poliției judiciare a obligațiilor ce le revin în activitatea desfășurată în calitatea de organ de cercetare penală al poliției judiciare, procurorul*

general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție poate retrage avizul prevăzut la art. 2 alin. (3). Retragerea avizului conduce la încetarea calității de lucrător în cadrul poliției judiciare.

(3) La evaluarea profesională a polițiștilor din cadrul poliției judiciare care se realizează de către șeful nemijlocit se va ține cont și de referatul conducătorului parchetului sub coordonarea, controlul și conducerea căruia își desfășoară activitatea aceștia.

Așadar, organele de cercetare ale poliției judiciare își desfășoară activitatea sub conducerea, supravegherea și controlul procurorului, fiind obligate să ducă la îndeplinire dispozițiile acestuia, iar în desfășurarea celorlalte activități profesionale se subordonează ofițerilor ierarhici.

Această dublă subordonare nu permite folosirea eficientă a resurselor investigative, în condițiile în care lucrătorii de poliție judiciară pot primi alte însărcinări, de natură administrativă, iar evaluarea lor se realizează de către ofițerii ierarhici, care nu cunosc efectiv calitatea activității de urmărire penală efectuate de polițist.

În acest context, pentru eficientizarea activității de cercetare și urmărire penală, soluția ar fi trecerea poliției judiciare în subordinea administrativă a parchetelor. Aceasta a fost poziția constantă a Ministerului Public.

Măsura se poate realiza prin modificarea articolului 131 alin. (3) și (4) din Constituție.

Noile dispoziții vor avea următorul conținut:

(3) Parchetele funcționează pe lângă instanțele de judecată.

(4) Poliția judiciară funcționează în subordinea parchetelor.

6. Statutul procurorului

Potrivit articolelor 132 alin. (1) din Constituție și 62 din Legea nr. 304/2004 pentru organizarea judecătorească, republicată, cu modificările și completările ulterioare, „*Procurorii își desfășoară activitatea potrivit principiilor legalității, al imparțialității și al controlului ierarhic, sub autoritatea ministrului justiției*”.

Autoritatea ministrului justiției nu are sensul unei subordonări ierarhice, ci acela al unei relații administrative, similară cu relația existentă între ministrul justiției și instanțele judecătorești.

Deci, Ministerul Public nu se află sub autoritatea ori subordonarea Ministerului Justiției, iar procurorul nu poate primi ordine sau dispoziții de la personalul acestui minister.

Modalitățile prin care ministrul justiției își exercită autoritatea asupra Ministerului Public sunt prevăzute de articolul 69 din Legea nr. 304/2004 pentru organizarea judecătorească, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Astfel:

(1) Ministrul justiției, când consideră necesar, din proprie inițiativă sau la cererea Consiliului Superior al Magistraturii, exercită controlul asupra procurorilor, prin procurori anume desemnați de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau, după caz, de procurorul șef al Direcției Naționale Anticorupție, ori de ministrul justiției.

*(2) Controlul constă în verificarea eficienței manageriale, a modului în care procurorii își îndeplinesc atribuțiile de serviciu și în care se desfășoară raporturile de serviciu cu justițiabilii și cu celelalte persoane implicate în lucrările de competența parchetelor. **Controlul nu poate viza***

măsurile dispuse de procuror în cursul urmăririi penale și soluțiile adoptate.

(3) Ministrul justiției poate să ceară procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sau, după caz, procurorului șef al Direcției Naționale Anticorupție informări asupra activității parchetelor și să dea îndrumări scrise cu privire la măsurile ce trebuie luate pentru prevenirea și combaterea eficientă a criminalității.

Referitor la **subordonarea ierarhică**, un alt principiu constituțional de desfășurare a activității procurorilor, în Legea nr. 304/2004 pentru organizarea judecătorească, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se prevede:

Articolul 65

(1) **Procurorii din fiecare parchet sunt subordonați conducătorului parchetului respectiv.**

(2) **Conducătorul unui parchet este subordonat conducătorului parchetului ierarhic superior din aceeași circumscripție.**

Articolul 64

(1) **Dispozițiile procurorului ierarhic superior, date în scris și în conformitate cu legea, sunt obligatorii pentru procurorii din subordine.**

Din dispozițiile legale invocate rezultă că **subordonarea ierarhică a procurorilor nu încalcă independența acestora în efectuarea urmăririi penale sau în adoptarea unor soluții.**

Acest aspect este întărit prin dispozițiile legale prevăzute de Legea nr. 304/2004 pentru organizarea judecătorească, republicată, cu modificările și completările ulterioare, respectiv prin:

Articolul 62

(4) Parchetele sunt independente în relațiile cu instanțele judecătorești, precum și cu celelalte autorități publice.

Articolul 64

(2) În soluțiile dispuse, procurorul este independent, în condițiile prevăzute de lege. Procurorul poate contesta la Consiliul Superior al Magistraturii, în cadrul procedurii de verificare a conduitei judecătorilor și procurorilor, intervenția procurorului ierarhic superior, în orice formă, în efectuarea urmăririi penale sau în adoptarea soluției.

Articolul 67

(2) Procurorul este liber să prezinte în instanță concluziile pe care le consideră întemeiate, potrivit legii, ținând seama de probele administrate în cauză. Procurorul poate contesta la Consiliul Superior al Magistraturii intervenția procurorului ierarhic superior, pentru influențarea în orice formă a concluziilor.

Procurorul are un rol important în respectarea principiilor legalității și al prezumției de nevinovăție în instrumentarea oricărei cauze penale.

Din această perspectivă, **independența procurorilor este indispensabilă** și le asigură mijloacele necesare pentru buna funcționare a justiției și pentru întărirea rolului lor în statul de drept și în societate.

Rolul determinant al Ministerul Public în sistemul de justiție penală rezultă și din Recomandarea 19(2000) a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, în care se precizează că: „statele trebuie să ia măsuri corespunzătoare pentru a face astfel ca membrii Ministerului Public să-și poată îndeplini misiunea lor fără ingerințe nejustificate și fără riscul de a determina, dincolo de limita rezonabilului, răspunderea civilă, penală sau de alta natură”. „Ministerul Public trebuie în orice situație să fie în măsură să-și exercite fără obstacole

urmărirea agenților statului pentru delictе comise de către aceștia, în special delictе de corupție, abuz de putere, violare evidentă a drepturilor omului și alte delictе recunoscute de dreptul internațional”.

În opinia recent exprimată de Comisia de la Veneția, modificarea statutului procurorilor din România ar putea avea un efect de amenințare a independenței acestora și a Ministerului Public.

Aceeași Comisie de la Veneția afirmă că nu statutul de magistrat ori subordonarea către executiv reprezintă o problemă pentru procurori. În Europa există state unde procurorii nu sunt magistrați, ori state unde procurorii sunt tutelați de ministerul justiției, fără ca astfel de dispoziții statutare să le limiteze independența. Nu apartenența sau neapartenența de executiv ori de corpul magistraților constituie cheia independenței, a corectitudinii procurorilor; ci dispoziții legale care să îi țină la adăpost de presiunile politice, de represalii, de transferuri abuzive etc. Totodată, contează și modul în care procurorii înțeleg să își apere independența prin organisme profesionale precum Corpul sau Asociații ale procurorilor, astfel de organisme funcționând în tot mai multe state europene.

În interpretarea tuturor prevederilor legale și a opiniilor invocate, **Consiliul Superior al Magistraturii a susținut necesitatea întăririi actualului statut al procurorului prin consacrarea constituțională a independenței sale.**

Reținând că situarea Ministerului Public sub autoritatea ministrului justiției are repercusiuni față de îndeplinirea în deplină legalitate și imparțialitate a atribuțiilor care i se conferă prin lege în activitatea judiciară în cauzele penale, a apreciat că la nivel constituțional trebuie reglementat statutul de independență al procurorului.

Acesta se va asigura prin înlăturarea controlului desfășurat de ministrul justiției asupra activității

**Ministerului Public, cât și prin renunțarea la principiul
controlului ierarhic intern.**

Conținutul noțiunii de „victimologie”. Istorie și actualitate

Bodea Radu - procuror șef secție judiciară la
Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Oradea
Profesor universitar doctor – Facultatea de Drept –
Universitatea Oradea

Victimology is a relational concept in which the types of relations are not just simple and direct, but they may have a polymorphic nature, from passiveness to tensional violent reactions.

Spre sfârșitul celui de-al cincilea deceniu al veacului trecut, nu mult după încetarea ostilităților celui de-al doilea război mondial, apare în preocupările criminologilor un nou domeniu de cercetare căreia – pe drept sau pe nedrept – i se spune azi *victimologie*.

Pe drept, deoarece are în vedere în mod accentuat victima și rolul acesteia în drama judiciară, pe nedrept, deoarece este un cuvânt de origine latino-elină, care supără pe mulți puriști clasicizanți.

Întoarcerea spre victimă după ororile nazismului, dar și a altor beligeranți, este lesne de înțeles, tot așa cum se înțelege ușor că tocmai o victimă a nazismului, omul de știință Hans von Hentig este acela care pune bazele acestui nou teren de cercetare.

Pe planul cel mai general, victimologia, ca orientare de investigații științifice, trebuia să apară mai devreme sau mai târziu, deoarece evoluția societăților moderne exclude categoric dreptul individului de a-și face singur dreptate fără să fi luat asupra sa și despăgubirea ca și reabilitarea victimelor¹. Astfel,

¹ Schneider, Hans Joachim, Bussmeyer, Hans-Jürgen – Progrese în domeniul situației juridice a victimelor în dreptul public și procesul penal, Ed. Ruegger, Grusch, 1986

atât jurisprudența cât și doctrina se axează pe studierea și analiza criminalului, de unde rezultă un fapt paradoxal greu de înțeles. La finele procesului penal făptuitorul este pedepsit, statul la rândul lui tot „pedepsit” (trebuie ca în timp să se îngrijească de deținut), în schimb, singurul element neglijat rămâne victima (supraviețuitoare), ale cărei posibilități de despăgubire (dacă se constituie parte civilă) depind de situația materială a infractorului și de iscusința sau stângăcia avocaților care reprezintă părțile într-un proces civil.

Din punct de vedere etimologic termenul de *victimologie* derivă din cuvântul latinesc „victima” și din cel grecesc „logos”. Victima, după cum rezultă din dicționarul Oxford, înseamnă:

- o ființă vie sacrificată unei zeități ori o performanță de „sacrificare” în cadrul unui rit religios;
- o persoană sau un obiect lezat sau distrus ca urmare a satisfacerii unei presiuni;
- o persoană care suferă din pricina unui eveniment, circumstanțe, boli, accident etc.

„Logos” în limba elină - clasică înseamnă discurs (despre ceva) sau, prin extindere, „știința despre”.

Așa cum susține I. Drapkin², termenul de victimologie folosit în criminologie **se referă la o persoană care suferă, e lezată sau distrusă de/prin acțiunea altei persoane.**

În accepțiunea noastră, victimologia în sens larg se referă la o arie de fapte atât de extinsă încât practic fiecare individ poate fi și chiar este într-un anumit sens victimă. Suntem cu toții victimele civilizației urbane, cu accidentele de muncă, de circulație, cu poluarea atmosferică etc.

Firește că în demersul nostru teoretic nu privim sensul larg al noțiunii de victimă, ci demersul nostru se circumscrie la

² Rezumatele comunicărilor prezentate în primul simpozion internațional de victimologie din anul 1973

victimele acțiunilor denumite generic criminale și din această perspectivă analizăm victima într-un sens restrâns.

Acceptând teza după care victima este orice persoană fizică sau morală care suferă în urma unei acțiuni sau inacțiuni criminale, în mod incidental sau accidental se susține că termenii de victimă și victimizare se referă la un fenomen social: victimele crimelor, accidentelor sau incidentelor, care au ceva comun, ceva ce se poate subsuma termenului de risc victimal, un teren de cercetare foarte puțin explorat până în prezent, dar cu adânci consecințe de ordin social.

Conceptul foarte larg care cuprinde toate felurile de victime, indiferent de agentul de victimizare, își are utilitatea lui socială incontestabilă, tot așa cum restrângerea cercetărilor victimologiei la jertfele cauzate de elemente deviate își are importanța și aplicabilitatea sa imediată. Sensul larg de victimologie, însă, face parte din problematica foarte complexă a riscului uman sau cea a vieții umane sigure.

Se impune o precizare, și anume faptul că agentul victimizator nu este neapărat egal cu deviantul (infractorul).

În doctrină³ se susține că victima unei crime este cel care a suferit după acțiunea criminală, dar că nu orice persoană care suferă de pe urma unei acțiuni criminale este în același timp neapărat și victimă, deoarece, de exemplu, cel care determină un fapt criminal nu poate fi considerat victimă nici măcar în cazul în care și el are de suferit de pe urma acțiunii pornite. Ca de exemplu, un spărgător prins în flagrant delict și împușcat de un polițist nu poate fi numit victimă în nici un caz.

Este necesar ca investigațiile victimologice să nu fie restrânse la infracțiuni bidimensionale - deci numai la studiul relațiilor dintre infractor și victimă -, ci ele să se extindă și la forma tridimensională și, când e cazul, la forme multidimensionale.

³ Reiman Jeffrey - Victima, vătămarea și justiție. Un filozof în căutarea definiției noțiunii de victimă – SA 1973

De asemenea, niciodată nu trebuie să uităm că actul de victimizare nu este redus la o singură persoană, ci pot fi victimizate grupuri umane, organizații, națiuni sau chiar societăți întregi.

Fondatorul victimologiei, Hans von Hentig, profesor la Universitatea din Bonn, scrie o seamă de lucrări de referință în domeniul dreptului penal și criminologiei. Victimologia este o direcție de cercetare, chiar dacă denumirea dată acestei direcții de victimologie nu este cea mai fericită.

Teoria lui Hentig despre victimă apare în mai multe lucrări, printre care și în lucrarea sa de referință, „Criminalul și victima sa”⁴.

Într-o altă lucrare de mare anvergură, „Zur Psychologie Der Einzeldelickte”⁵, Hentig prezintă o cazuistică de o deosebită valoare pentru teoreticienii și practicienii justiției și totodată oferă analize victimologice de o rară adâncime. Ne referim mai ales la volumul 3, „Bertug” (Înșelăciunea), unde prezintă figura victimelor înșelăciunii cu o acuitate rar întâlnită în literatura de specialitate.

Într-o altă lucrare, „Das Verbrechen” (Infrațiunea), revine din nou asupra problemei victimei și arată că prin victimă trebuie să înțelegem un element al mediului infractorului.

În diferitele sale lucrări, von Hentig oferă o tipologie descriptiv fenomenologică a victimelor, tipologie care științific poate fi acceptată chiar și azi fără rezerve. Astfel, el distinge: victime izolate, victimele apropiării socio-topografice, victimele datorate unei mari neliniști vitale, victimele agresive, nechibzuite, supuse unor capricii impulsionale nestăpânite, victimele lipsite de rezistență etc.

⁴ Apărută la Yale University Press, New Haven, 1948

⁵ Despre Psihologia unor spețe infracționale, JBC Mohr Tubingen, 1954-1959

Tipologia victimală propusă de von Hentig conține 13 categorii fundamentale: victimele nevârstnice, femeile ca victimă, vârstnicii, consumatorii de alcool și stupefiante, imigranții, minoritățile etnice, indivizii normali, dar cu o inteligență redusă, indivizii deprimăți, indivizii achizitivi, indivizii „desfrânați și destrăbălați”, indivizii „singuratici și cu inima zdrobită”, chinuitorii, indivizii „blocați” și cei „nesupuși”.

Parafrazând-o pe Micheline Baril, criminolog de origine canadiană a cărei activitate a fost dedicată în exclusivitate victimelor, reversul mării criminalități sunt victimele acestui fenomen, care în contextul actual al globalizării cunoaște o dezvoltare fără precedent⁶.

Astăzi criminalitatea îmbracă forme tot mai diverse, sens în care discutăm despre o formă a criminalității constituită în traficul de persoane, în arme și de droguri, despre criminalitatea informatică, fapte de mare corupție și acte de terorism.

Ceea ce caracterizează marea criminalitate este modul organizat de săvârșire a acesteia și, pe cale de consecință, această trăsătură scoate în evidență gradul mai ridicat de periculozitate a autorilor unor astfel de acte criminale.

Pentru fiecare categorie a mării criminalități, precum traficul de persoane, traficul de droguri, faptele de corupție sau actele de terorism, există o categorie corespunzătoare de victime. În funcție de categoria căreia aparțin victimele, se poate vorbi despre o specificitate a victimizării.

Prejudiciile de ordin material, moral sau fizic ale victimelor terorismului nu sunt aceleași cu cele ale victimelor traficului de persoane, de exemplu. Se poate afirma că fiecare

⁶ Rodica Stănoiu, Emilian Stănișor, Constantin Sima, Aura Preda, Vasile Teodorescu, Marea criminalitate în contextul globalizării, Ed. Universul Juridic, București, 2012, pag. 165.

formă de mare criminalitate generează propria categorie de victime, cu caracteristici și nevoi specifice.

Firește că ceea ce punem în discuție este conținutul noțiunii de „victimologie”. Privim acest conținut atât din perspectiva istorică, pe de o parte, cât și, pe de altă parte, în raport de dinamica fenomenului criminal și adaptăm acest conținut noilor împrejurări, fapte, oferite de viață.

Cadrul legislativ modern în această materie, în raport cu evoluția legislativă la nivel european și internațional, trebuie, considerăm noi, transpus în practică, iar pentru realizarea acestei opere, alături de alți factori, un rol important îl are jurisprudența.

Printr-o analiză concretă, riguroasă a fiecărui caz în parte, jurisprudența dispune de pârghii adecvate care garantează și asigură realizarea drepturilor victimelor actelor criminale.

**Natura juridică a unor drepturi bănești cuvenite
judecătorilor și procurorilor în baza legii ce le
reglementează statutul**

Procuror **Aurelian Constantin Mihăilă**
Parchetul de pe lângă
Înalta Curte de Casație și Justiție

The author makes an analysis as to the manner in which the monies due to his/her relatives after the death of the magistrate interferes with the provisions of the Fiscal Code in the matter of income taxes and individual social contributions.

De o bună perioadă de timp suscită interes întrebarea dacă este sau nu **impozabilă suma reprezentând cele 7 (șapte) indemnizații acordate soțului supraviețuitor și copiilor aflați în întreținerea magistratului, la data decesului acestuia, potrivit dispozițiilor art. 81 alin. (4) din Legea nr. 303/2004.**

În cadrul mai multor opinii au fost exprimate două puncte de vedere contrarii: unul în sensul în care aceste sume se impozitează și celălalt în sensul că nu sunt supuse niciunei forme de impozitare.

Voi încerca să trec în revistă argumentele ce susțin fiecare dintre aceste puncte de vedere, iar apoi voi exprima, cu argumente proprii, o opinie personală asupra acestei chestiuni.

De la bun început se impune însă observația că, în prezent, dispozițiile legale în discuție sunt suspendate de la aplicare¹.

¹ Potrivit disp. art. 10 alin. (1) din O.U.G. nr. 103/2013, privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, publicată în M. Of. nr. 703/15.11.2013, cu modificările și completările ulterioare - În anul 2014 nu

Așa cum arătam, un prim punct de vedere susține opinia potrivit căreia suma prevăzută în textul art. 81 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților este supusă impozitării. Este vorba atât de incidența impozitului propriu-zis (pe venit), cât și a contribuțiilor sociale obligatorii², cu următoarele argumente:

- interpretând sistematic dispozițiile alin. (1) și alin. (4) ale art. 81 din Legea nr. 303/2004, rezultă că se impozitează, pentru că alin. (4) este normă de trimitere la alin. (1), care prevede cuantumul indemnizației totale și caracterul impozabil³;

- Codul fiscal este reglementare generală, iar dispozițiile Legii nr. 303/2004 instituie o excepție, în sensul că unele venituri dintre cele enumerate se impozitează, în anumite condiții⁴;

- art. 296¹⁵ alin. (1) lit. b) din Codul fiscal reținut în considerentele sentinței⁵ trebuie văzut ca sferă de aplicare pentru „ajutoarele de înmormântare (...) astfel cum este prevăzut în contractul de muncă”, or magistrații nu își

se acordă ajutoarele sau, după caz, **indemnizațiile** la ieșirea la pensie, retragere, **încetarea raporturilor de serviciu** ori la trecerea în rezervă, iar dispoziții similare se regăsesc și pentru anii 2011-2013 [vezi art. 13 alin. (1) din Legea nr. 285/2010, art. 9 din O.U.G. nr. 80/2010 sau art. 2 din O.U.G. nr. 84/2012]. Se poate observa totuși că suspendarea nu este prevăzută în mod expres, așa cum este cazul pentru facilitatea decontării (doar) a trei călătorii (din cele șase) dus-întors, prevăzute la art. 80 din Legea nr. 303/2004 [vezi în acest sens disp. art. 19 lit. c) din O.U.G. nr. 80/2010, art. 9 din O.U.G. nr. 84/2012 și art. 6 din O.U.G. nr. 29/2013].

² Potrivit dispozițiilor Titlului IX² din Codul fiscal.

³ Vezi Nota DEFA-PÎCCJ nr. 4598/31.07.2012 precum și Nota nr. 530/C3/3.08.2012 a adjunctului procurorului general al PÎCCJ.

⁴ Vezi Nota Adjunctului procurorului general al PÎCCJ.

⁵ Este vorba de sentința civilă nr. 1135F/2012 din 7.05.2012 a Tribunalului Ialomița - Secția civilă, pronunțată în dosarul nr. 977/98/2012, prin care se apreciază că indemnizațiile acordate în baza disp. art. 81 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 nu sunt supuse impozitării în nici un fel.

desfășoară activitatea în baza unui contract de muncă, așa încât nu este îndeplinită o condiție a normei care instituie excepția de la contribuțiile sociale obligatorii⁶;

- art. 296¹⁵ alin. (1) lit. b) din Codul fiscal trebuie interpretat în legătură cu art. 296⁴ din același cod, care enumeră tipurile de venituri care atrag plata contribuțiilor sociale obligatorii;

- indemnizațiile întemeiate pe dispozițiilor art. 81 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 se încadrează la *veniturile din salarii*, atât în ceea ce privește impozitul pe venit [art. 55 alin. (1) Cod fiscal] cât și în ceea ce privește contribuțiile sociale obligatorii [art. 296⁴ alin. (1) lit. a) Cod fiscal]⁷;

- ca argument că acest tip de indemnizație se încadrează în categoria veniturilor din salarii este faptul că plata lui se face de către angajator (chiar dacă are loc la încetarea raporturilor de muncă, prin deces în cazul de față) și este legată de calitatea de salariat sau de condiții privind activitatea desfășurată⁸.

Pe de altă parte, punctul de vedere potrivit căruia suma prevăzută în textul art. 81 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 nu este supusă impozitării de nici un fel este susținut cu următoarele argumente:

- interpretând, după scop, norma în discuție, rezultă că legiuitorul a folosit sintagma „indemnizații” referindu-se exclusiv la cuantumul sumelor acordate, fapt ce îi relevă natura juridică a unui ajutor material în caz de deces⁹;

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

⁹ Tribunalului Ialomița - Secția civilă, sentința nr. 1135F/2012 din 7.05.2012 (devenită irevocabilă prin respingerea recursurilor prin dec. civ. nr. 4712/19.12.2012 a Curții de Apel București), Nota nr. 6970/27.07.2012 a PÎCCJ-SRUD (autor fiind dl procuror Rareș Pană), precum și Nota nr. 5704//3666/14.05.2014 a PÎCCJ-SRUD (autor fiind dl procuror șef birou Valeriu Petrovici).

- plecând de la acest statut, rezultă că sumele în discuție sunt supuse regimului Codului fiscal și al Normelor metodologice de aplicare a acestuia¹⁰;

- dispozițiile art. 81 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 și, în mod asemănător, cele ale alineatului (4) ale aceluiași articol trimit, prin voința legiuitorului, la dreptul comun în materie de impozitare, în sensul că regimul juridic al impozitării sumelor acordate în caz de deces al magistratului să fie identic cu cel prevăzut în Codul fiscal pentru sumele primite cu titlul de ajutor de înmormântare¹¹;

- potrivit dispozițiilor art. 42 lit. a) și ale art. 296¹⁵ alin. (1) lit. b) din Codul fiscal, ajutoarele de înmormântare nu sunt impozabile/nu se cuprind în baza de calcul al contribuțiilor sociale individuale obligatorii¹²;

- potrivit art. 80 din H.G. nr. 44/2004, ajutoarele de înmormântare sunt venituri neimpozabile atât în cazul angajatului cât și în cazul altor persoane, potrivit clauzelor din contractele de muncă sau prevederilor din legi speciale¹³;

¹⁰ H.G. nr. 44/2004 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal, publicată în M. Of. nr. 112/6.02.2004, cu modificările și completările ulterioare. Argumentul, folosit de Tribunalului Ialomița - Secția civilă în hotărârea judecătorească citată, evocă dispozițiile art. 42 și 296¹⁵ alin. (1) lit. b) din Codul fiscal, precum și corespondentele acestora din Normele metodologice, dispoziții care prevăd că veniturile astfel enumerate nu se impozitează și nici nu sunt supuse contribuțiilor sociale obligatorii.

¹¹ Vezi sentința civilă nr. 1890/F/3.06.2013 a Tribunalului Ialomița - Secția civilă, din dosarul nr. 788/98/2013, pronunțată între aceleași părți și în legătură cu un capăt de cerere rămas nerezolvat în dosarul citat în notele anterioare. Prin această hotărâre, rămasă definitivă la nivelul C.A.B. prin constatarea nulității recursului P.Î.C.C.J., se emite chiar opinia că nici sumele obținute în temeiul art. 81 alin. (1) din Legea nr. 303/2004 nu sunt supuse impozitării sau cotelor de contribuție socială obligatorii.

¹² Tribunalului Ialomița - Secția civilă, sentința civ. nr. 1135F/7.05.2012, dar și sent. civ. nr. 1890/F/3.06.2013.

¹³ Ibidem.

- Normele metodologice de aplicare a Codului fiscal statuează că *în categoria veniturilor neimpozabile se cuprind veniturile obținute de persoanele fizice, potrivit legii, cum sunt - sprijinul material acordat, potrivit legii, membrilor de familie ai magistratului decedat sau membrilor de familie ai altei persoane din cadrul organelor autorității judecătorești, care a decedat*¹⁴;

- contribuția datorată casei de asigurări de sănătate nu poate fi reținută nici în contul magistratului, deoarece acesta este decedat, precum nici pe seama beneficiarilor reali ai sumelor acordate ca ajutor (soțul sau soția, copiii), deoarece aceștia nu au obligații financiare față de angajatorul magistratului;

- faptul că de acest ajutor beneficiază, pe lângă soțul supraviețuitor, și copiii aflați în întreținere (nu în sensul de moștenitori) demonstrează voința legiuitorului de a face această plată în scop de ajutor material.

*

* * *

Personal împărtășesc opinia potrivit căreia **suma prevăzută în textul art. 81 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 nu este supusă nici impozitării** (potrivit reglementărilor fiscale privind impozitul pe venit) **și nici nu se cuprinde în baza de calcul al contribuțiilor sociale individuale obligatorii.**

Sunt de acord în bună măsură cu argumentele colegilor mei, dar și ale magistraților judecători din pricinile citate, cu observațiile care urmează.

¹⁴ *Tribunalului Ialomița - Secția civilă, sentința civ. nr. 1135F/7.05.2012, dispoziția citată regăsindu-se în H.G. 44/2004, cu modificările și completările ulterioare, pct. 3 – cu referire la Titlul III din Codul fiscal (n.n.).*

I. Sumele acordate în baza art. 81 alin. (4) din Legii nr. 303/2004 sunt supuse regimului de impozitare prevăzut de Codul fiscal.

Sintagma „se impozitează potrivit legii” din cuprinsul art. 81 alin. (1) al Legii nr. 303/2004 înseamnă cu siguranță că acestor sume le este aplicabil, *în totalitate*, regimul de impozitare prevăzut de Codul fiscal¹⁵. Cu toate categoriile, regulile și excepțiile pe care Legea nr. 571/2003 le prevede.

Per a contrario, a considera că aceste sume se impozitează de drept reprezintă un nonsens, întrucât:

- reprezintă o interpretare literală trunchiată a sintagmei în discuție, care conferă în mod artificial dispoziției legale analizate statutul de reglementare specială cu caracter fiscal (argumentul *specialia generalibus derogant* nu ar avea, astfel, substanță);

- nu e posibil ca, interpretând legea, anumite instituții să fie „împrumutate” din Legea nr. 303/2004 (dispoziția de impozitare, fără nicio circumstanță/excepție/etc.), iar altele din Codul fiscal (cota de impozitare).

Aceleași argumente și în privința sumelor ce fac obiectul prezentei note, al căror regim juridic este similar cu cel reglementat la art. 81 alin. (1) din legea precizată.

II. Sumele acordate în baza art. 81 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 nu se cuprind în baza de calcul al contribuțiilor sociale individuale obligatorii.

Pentru ca un venit să fie cuprins în baza de calcul a contribuțiilor sociale individuale obligatorii este necesar să fie realizat de o persoană (fizică) ce are calitatea de contribuabil. Codul fiscal definește trei categorii distincte de contribuabili

¹⁵ *Legea nr. 571/2003 privind Codul fiscal, publicată în M. Of. nr. 927/23.12.2003, cu modificările și completările ulterioare.*

individuali în raport cu care reținerea contribuțiilor este obligatorie¹⁶:

- cei care realizează venituri din salarii/ asimilate salariilor /activități dependente¹⁷ (vezi Capitolul I al Titlului IX² din Codul fiscal),

- cei care realizează venituri impozabile din activități independente, activități agricole, silvicultură, piscicultură, din asocieri fără personalitate juridică, precum și din cedarea folosinței bunurilor (vezi Capitolul II al Titlului IX² din Codul fiscal),

- cei care realizează alte venituri¹⁸ (vezi Capitolul III al Titlului IX² din Codul fiscal).

Or, nici magistratul decedat și nici beneficiarii reali ai sumelor nu se regăsesc în vreuna dintre aceste categorii: magistratul pentru că el nu mai are calitatea de persoană fizică-contribuabil, în condițiile în care este decedat (Codul fiscal nu lasă loc de îndoială în acest sens), iar beneficiarii pentru că nu se includ expres în vreuna dintre ipoteze¹⁹.

¹⁶ Potrivit dispozițiilor art. 296¹⁸ alin. (3) din Codul fiscal, următoarele contribuții sunt datorate individual: 10,5% lunar la bugetul asigurărilor sociale [lit. a)], 5,5% lunar la bugetul asigurărilor sociale de sănătate [lit. b)] și 0,5% lunar la bugetul asigurărilor sociale pentru șomaj [lit. d)].

¹⁷ Activitățile dependente sunt cele care au ca specific tipul de relație angajat-angajator. Pentru o disociere legală cât mai clară a activităților dependente de cele independente, a se vedea dispozițiile punctelor 19 (pt. aplic. art. 46 C. fiscal) și 67 (pt. aplic. art. 55 C. fiscal) referitoare la Titlul III – Cod fiscal din Normele metodologice de aplicare a Codului fiscal.

¹⁸ Potrivit art. 296²⁷ alin. (1) din Codul fiscal, este vorba de veniturile din investiții, premii, câștiguri din jocuri de noroc, din operațiuni de fiducie, precum și din alte surse - potrivit art. 78 (din Codul fiscal).

¹⁹ Nici măcar la „*alte venituri*”, așa cum sunt definite în acest sens de Codul fiscal la art. 78 (vezi în acest sens explicațiile de la pct. III.B din prezentul articol). Dacă beneficiarii sumelor realizează, separat, venituri potrivit celor arătate, atunci vor fi supuși cotelor de contribuție obligatorii individuale **doar în raport cu acele venituri**, pentru că doar relativ la acestea au calitatea de contribuabili.

Plecând de la aceste principii de bază, argumentele în sensul incidenței contribuțiilor sociale individuale obligatorii asupra sumelor în discuție sunt lipsite din start de temeii, așa încât nu se mai impune combaterea suplimentară, la obiect, a acestora (oricum rămân valabile contraargumentele *la obiect* folosite de susținătorii opiniei neimpozitării sub nicio formă).

III. Sumele acordate în baza art. 81 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 nu sunt supuse impozitării (impozitul pe venit).

A. Natura juridică. Nu sunt de acord că aceste sume reprezintă ajutor de înmormântare.

În primul rând, se observă că indemnizația de încadrare lunară brută a unui magistrat stagiar – ca să vorbim de cele mai mici indemnizații din sistem - începe de la aprox. 4200 lei, iar cea a unui magistrat definitiv, de la aprox. 7000 de lei. Un calcul simplu relevă dimensiunea importantă a sumelor ce se acordă: de la aprox. 29.000 lei în cazul stagiului debutant, respectiv 49.000 lei în cazul definitivului cu cel mai mic grad și vechime minimă. Cu mult peste noțiunea intrinsecă de ajutor de înmormântare .

În altă ordine de idei, în sistemul asigurărilor sociale de bază²⁰ se acordă ajutor material:

- în caz de deces al asiguratului/pensionarului²¹.
- în caz de deces al unui membru de familie²² ce nu avea calitatea de asigurat/pensionar la data decesului.

Cuantumul ajutorului social pentru aceste două ipoteze de deces se fixează anual prin Legea bugetului asigurărilor

²⁰ Legea nr. 263/2010, privind sistemul unitar de pensii publice, publicată în M. Of. nr. 852/20.12.2010, cu modificările și completările ulterioare.

²¹ Ajutorul se acordă oricui din familia acestuia sau din afara familiei care poate face dovada cheltuielilor ocazionate de deces [art. 125 alin. (1)].

²² Este vorba de membru de familie în raport cu persoana asiguratului/pensionarului (vezi art. 126).

sociale de stat [vezi art. 125 alin. (3) din Legea nr. 263/2010] și, la nivelul anului 2014, este de 2298 în cazul decesului asiguratului/pensionarului și respectiv de 1149 în cazul decesului unui membru de familie al asiguratului/pensionarului²³.

Cuantumul sumelor astfel decontate de stat acoperă mai mult sau mai puțin cheltuielile ocazionate de deces, însă nivelul acestora nu poate fi catalogat în niciun fel ca derizoriu.

Prin comparație, sumele acordate de legea specială în discuție [art. 81 alin. (4) din Legea nr. 303/2004] depășesc substanțial un nivel considerat decent de cheltuieli prilejuite de un astfel de eveniment.

Cu siguranță o parte din cele 7 indemnizații trebuie considerată ca ajutor de înmormântare, dar pentru diferență trebuie găsită o altă explicație.

Personal, consider că, dincolo de titlul parțial de ajutor de înmormântare, aceste indemnizații au și natura juridică a unor sume acordate cu titlul de recunoaștere a importanței profesiei de magistrat, dar și cea a unei forme de sprijin pentru familie cu raportare la viitor²⁴.

²³ Potrivit art. 17 din Legea nr. 340/2013, publ. în M. Of. nr. 776/12.12.2013, privind bugetul asigurărilor sociale de stat pe 2014. Sumele în discuție au fost majorate ușor în fiecare an: 2223 lei/1112 lei (Legea nr. 6/2013), 2117 lei/1059 lei (Legea nr. 294/2011) etc.

²⁴ În legătură cu o astfel de formă de sprijin, vezi și disp. art. 7 alin. (1) din O.G. nr. 8/2007 privind salarizarea personalului auxiliar din cadrul instanțelor judecătorești și al parchetelor de pe lângă acestea, precum și din cadrul altor unități din sistemul justiției sau disp. art. 40 alin. (1) din Legea nr. 188/1999, privind statutul funcționarilor publici, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Ambele texte de lege reglementează acordarea, către membrii de familie ai grefierului/funcționarului public decedat care au, potrivit legii, dreptul la pensie de urmaș, a echivalentului salariului de bază din ultima lună de activitate a respectivului, pe o durată de trei luni. Tot ca **formă de sprijin cu destinație specială** [terminologie folosită în Codul fiscal la art. 42 lit. a)] o privește la modul concret și H.G. nr. 44/2004 pentru aprobarea Normelor metodologice la Codul fiscal care,

B. Încadrare fiscală. În altă ordine de idei, aceste sume **nu** reprezintă venituri din salarii și nu sunt impozitate ca atare.

Codul fiscal definește în cuprinsul art. 55 alin. (1) - (3) ce reprezintă veniturile supuse impozitării și provenind din salarii [alin. (1)], din sume asimilate salariilor [alin. (2)] sau din diverse forme de avantaje materiale derivând din primele două categorii [alin. (3)]. Iar la alineatele (4) și (5) ale aceluiași articol precizează ce sume nu se includ în salariu și deci nu se impozitează.

Ce ne interesează pe noi este paragraful al treilea al literei a) de la alin. (4) al art. 55 din Codul fiscal, care precizează clar că **nu sunt incluse în veniturile salariale și nu sunt impozabile nici veniturile de natura celor prevăzute mai sus**²⁵, realizate de persoane fizice, **dacă aceste venituri sunt primite în baza unor legi speciale și finanțate din buget**²⁶.

Din punct de vedere fiscal, indemnizațiile în discuție nu se includ nici în categoria *veniturilor din alte surse*, definită la art. 78 din Codul fiscal și dezvoltată la pct. 152 din Normele metodologice (secțiunea comparativă). Se impune și o observație aici: Normele metodologice califică drept *venituri din alte surse*, care sunt supuse deci impozitării – **venituri sub forma anumitor bunuri, servicii și alte drepturi, primite de persoanele fizice pensionari, foști salariați, și membrii de**

în explicarea chiar a dispozițiilor art. 42 lit. a) precizate, enumeră între veniturile nesupuse impozitării sprijinul material acordat, potrivit legii, membrilor de familie ai magistratului decedat sau membrilor de familie ai altei persoane din cadrul organelor autorității judecătorești, care a decedat (vezi pct. 3).

²⁵ Referința este făcută la enumerarea primului paragraf al literei a) de la art. 55 alin. (4) C. fiscal: ajutoarele de înmormântare, ajutoarele pentru pierderi produse în gospodăriile proprii ca urmare a calamităților naturale, (...), acordate de angajator pentru salariații proprii sau alte persoane, astfel cum este prevăzut în contractul de muncă.

²⁶ Art. 81¹ din secțiunea comparativă a Normelor metodologice (...) reiterează această idee.

*familie ai acestora, potrivit clauzelor contractului de muncă sau în baza unor legi speciale*²⁷. Dar sumele acordate în baza art. 81 alin. (4) din Legea nr. 303/2004 nu se regăsesc în această zonă, întrucât Codul fiscal și Normele metodologice asociate le enumeră **în mod expres** în categoria sumelor ce au legătură indirectă cu salariul, însă nu sunt incluse în acesta, așa cum am arătat mai sus și voi arăta în continuare.

Unde se încadrează fiscal atunci aceste sume?

Apreciez că la nivelul veniturilor pe care legea le apreciază *în mod generic* ca fiind neimpozabile.

Astfel, potrivit art. 42 din Codul fiscal, care se referă la veniturile generale nesupuse impozitării - *În înțelesul impozitului pe venit, următoarele venituri nu sunt impozabile:*

a) *ajutoarele, indemnizațiile și alte forme de sprijin cu destinație specială, acordate din bugetul de stat (...).*

Și explicitând categoriile de venituri la care acest text se referă, în H.G. nr. 44/2004 privind aprobarea Normelor metodologice, la secțiunea comparativă, în cuprinsul pct. 3 se arată expres că - *În categoria veniturilor neimpozabile se cuprind veniturile obținute de persoanele fizice, potrivit legii, cum sunt:*

- (...);

- *sprijinul material acordat, potrivit legii, membrilor de familie ai magistratului decedat sau membrilor de familie ai altei persoane din cadrul organelor autorității judecătorești, care a decedat;*

Or, potrivit legii care reglementează chiar statutul procurorilor și judecătorilor, *sprijinul material acordat, potrivit legii, membrilor de familie ai magistratului decedat* – așa cum este explicitat în Normele metodologice (...) ca fiind venit neimpozabil, este de bună seamă reprezentat de *cele 7*

²⁷ Este vorba de o completare a enumerării explicative din Normele metodologice asupra Codului fiscal, completare ce a fost operată prin H.G. nr. 1620/2009.

(șapte) indemnizații de încadrare lunare brute, acordabile soțului/soției și copiilor aflați în întreținerea magistratului decedat.

Se poate conchide, astfel, în considerarea rolului său important în societate, că legea specială ce îi reglementează statutul prevede în favoarea magistratului o sumă de bani aparte, neimpozabilă în nicio formă, acordabilă rudelor sale în caz de deces al respectivului, cu titlul de sprijin material pentru cheltuielile ocazionate de deces, dar și pentru viitorul imediat al familiei sale.

Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
Bd. Libertății, nr. 12, sector 5, București, cod poștal 050706
Telefon: 021.319.39.12
021/319.38.33, 021/319.38.56 int. 2210, 2268
e-mail: **documentare@mpublic.ro**

Tehnoredactare computerizată
Grefier Adrian Costache

ISSN-1224-241